

รายงานการติดตาม
การประกวดคัดเลือก อสม.ดีเด่น
สาขาทันตสุขภาพ ปี 2561
ภาคใต้

โดย เขมณัฏฐ์ เชื้อชัยทัศน์
เดือนเพ็ญ สาคร
สำนักทันตสาธารณสุข

สรุปการติดตามการประกวดคัดเลือก อสม. ดีเด่น เขต/ภาคใต้
อสม. ที่ผ่านการคัดเลือกในระดับจังหวัดในระดับเขต/ภาค ใต้ ประกอบด้วย 2 เขต
คือ

เขต	จังหวัด	จำนวนอำเภอทั้งหมด	จำนวนอำเภอที่ส่ง	ระดับจังหวัด	ร้อยละอำเภอที่ส่ง
11 นครศรีธรรมราช	สุราษฎร์ธานี	19	1	1	5.26
	กระบี่	8	8	8	100.00
	ชุมพร	8	6	6	75.00
	นครศรีธรรมราช	23	6	6	26.09
	พังงา	8	2	2	25.00
	ภูเก็ต	3	0	0	0.00
	ระนอง	5	2	2	40.00
	รวม		74	25	25

12 ยะลา	ยะลา	8	5	5	62.50
	สงขลา	16	4	4	25.00
	ตรัง	10	10	10	100.00
	นราธิวาส	13	1	1	7.69
	ปัตตานี	12	4	4	33.33
	พัทลุง	11	10	10	90.91
	สตูล	7	1	1	14.29
	รวม		77	35	35

เขต 11 และ เขต 12

ระดับเขต/ภาค รวมเขต ๑๑-๑๒ มีจังหวัดทั้งหมด ๑๔ จังหวัด
 เขต ๑๑ มี ๗ จังหวัด ส่ง ๖ จังหวัด มีจังหวัดที่ไม่ได้ส่งคือจังหวัด ภูเก็ต
 เขต ๑๒ มี ๗ จังหวัด ส่ง ๖ จังหวัด มีจังหวัดที่ไม่ได้ส่งคือจังหวัด พัทลุง
 รวม ๒ เขต มี จังหวัดที่ส่งในระดับเขต/ภาค ทั้งสิ้น ๑๒ จังหวัด

รายชื่อ อสม. ดีเด่น เขต/ภาคใต้
ประจำปี ๒๕๖๑ สาขาทันตสุขภาพ

เขต	ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จังหวัด
๑๑	๑	นางปิยะนันท์ สิทธิรักษ์	สุราษฎร์ธานี
	๒	นางอุไรพร สีตุกา	กระบี่
	๓	นางสาวพัชรียา พรหมหาญ	ชุมพร
	๔	นายประเสริฐ แสนทองแก้ว	นครศรีธรรมราช
	๕	นางชนิษฐา สุทธิสาร	พังงา
		-	ภูเก็ต
	๖	นางเพ็ญใจ พุฒแก้ว	ระนอง
๑๒	๗	นางรอฮีเมาะ หะสีแมง	ยะลา
	๘	นางบุษกร สุวรรณทวี	สงขลา
	๙	นายวิรัตน์ แก้วลาย	ตรัง
	๑๐	นายอับดุลเลาะ กาโฮง	นราธิวาส
	๑๑	นายดอโรแม ลาเจาะ	ปัตตานี
		-	พัทลุง
	๑๒	นางสาวบ็อบบี้ ยาประจัน	สตูล

1. ข้อมูลทั่วไป

- เพศ หญิง ชาย
- อายุเฉลี่ย
- อายุอสม.
- การศึกษา
- สถานภาพ สมรส

คณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑.ทพญ.ศศิธร บัณฑิตมหากุล	ประธานกรรมการ ศูนย์อนามัยที่ ๑๑
๒.ผศ.ทญ.พัชรี กัมพลานนท์	ข้าราชการบำนาญ
๓.นายธีระวัฒน์ แดงกระเปา	ผอ.รพ.สต.บางขัน นครศรีธรรมราช
๔.นางอุไร ต้วงเสน	คณะกรรมการ อสม.ภาคใต้
๕.น.ส.อนุสรรา เจ๊ะสัน	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพที่.๑๒

ภาพรวมของการคัดเลือก

ก่อนวันประกวดคัดเลือก

คณะกรรมการ ได้รับเอกสารรูปเล่ม /ไฟล์ ของ อสม.ที่ร่วมเข้าประกวด ซึ่งต่างกับเขต/ภาคอื่นๆ ที่
จะได้รับในวันคัดเลือก

กระบวนการวันประกวดคัดเลือกใช้เวลา ๒ วัน

วันที่ ๑ ประชุมทีมคณะกรรมการเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับเกณฑ์การประกวด และการนำเสนอของ อสม.

การนำเสนอของ อสม. มี ๒ ส่วน **มีการจับฉลากเรียงลำดับการนำเสนอ** โดย อสม. ที่นำเสนอแต่ละคนจะต้องผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการทั้ง ๒ ชุด ดังนี้

ชุดที่ ๑ กรรมการจัดทำเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติตัวเพื่อส่งเสริมสุขภาพช่องปากตนเองและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ โดยมีการทำแบบทดสอบประเมินความรู้ จำนวน ๒๐ ข้อ และตรวจสอบภาวะช่องปากและให้ อสม. ทดสอบการปฏิบัติการแปรงฟันในช่องปากของตนเอง โดยมี คณะกรรมการที่จัดตั้งเพิ่มขึ้นโดยประธานกรรมการ คือทันตแพทย์ วรวิทย์ สกุลไทย และทันตแพทย์หญิงศิรินันท์ พรหมณี

ชุดที่ ๒ การพิจารณาการนำเสนอของ อสม. โดยมีจังหวัดอื่นร่วมเข้ารับฟังด้วย

วันที่ ๒ คณะกรรมการชุดที่ ๒ นัดหมายทีมพี่เลี้ยงและ อสม. เเข้านำเสนอเป็นรายจังหวัด โดยมีได้ให้จังหวัดอื่นร่วมรับฟังเพื่อนำเสนอในส่วนที่คิดว่าต้องการนำเสนอเพิ่มเติม โดยได้รับการแนะนำและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการเป็นรายจังหวัดเพื่อการพัฒนางานให้มีความเหมาะสมต่อไป

การตัดสินของคณะกรรมการ พิจารณาจากคะแนนทั้ง ๒ ส่วน

ผู้ชนะระดับเขต ๑๑ คือ นางสาวพัชรียา พรหมหาญ

จังหวัดชุมพร

ผู้ชนะระดับเขต ๑๒ คือ นายดอรรแม ลาเจะ

จังหวัดปัตตานี

ผลการดำเนินงาน อสม.

เขต ๑๑

๑. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางปิยะนันท์ ลิทธิรักษ์ บ้านคลองลำพลา หมู่ ๔ ตำบลเขานิพนธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็น ๑ ใน ๘ หมู่บ้าน ของตำบลเขานิพนธ์ มีจำนวนหลังคาเรือน ๑๙๖ หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด ๘๙๖ คน เพศชาย ๔๕๕ คน เพศหญิง ๔๔๑ คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๔๓ ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๑๑ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีบุตร ๑ คน อาชีพ เกษตรกรรม ทำสวนยางพารา

คติประจำใจ ทำด้วยใจรัก ชัยชนะไม่สำคัญเท่ากับการมีน้ำใจ

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	ประธานชมรม ยิ้มสยาม หมู่ ๔ ประธานชมรมอนามัยโรงเรียน หมู่ ๔ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน หมู่ ๔ ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คณะกรรมการพัฒนาวัดเกษตรสามัคคี เหรียญกิตติมศักดิ์หมู่บ้าน สมาชิกชมรมบริโภคนโยบาย หัวใจคนเขานิพนธ์

ความภาคภูมิใจที่ได้รับ

ปี	อบรม
๒๕๕๕	โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ICT การใช้คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น ๓๐ ชั่วโมง
๒๕๕๖	หลักสูตรยุวกาชาด
๒๕๕๖	การเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาส่งเสริมสุขภาพ
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาการบริการในศูนย์สาธารณสุขชุมชนและการสร้างหลักประกันสุขภาพ
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาการจัดการอนามัยแม่และเด็ก
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาส่งเสริมสุขภาพจิตชุมชน
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาการจัดการสุขภาพชุมชน
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ สาขาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ในชุมชน
๒๕๕๗	หลักสูตร อสม เชี่ยวชาญ ด้านทันตสุขภาพ

การครองตน

เป็นผู้มีสุขภาพดี มีกิจกรรมในการส่งเสริมดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ดูแลตนเองและครอบครัวด้วยสุขภาพจิตที่ดี ดูแลตรวจสุขภาพช่องปากเป็นประจำ ทันตบุคลากรทุก ๖ เดือน ไม่มีปัญหาสุขภาพช่องปาก เป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ยุ่งกับอบายมุข พัฒนาตนเองใฝ่หาความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ส่วนรวม มีครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวมีทัศนคติที่ดีและเสียสละเพื่อส่วนรวม มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับผู้อื่น เสียสละเพื่อส่วนรวมและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

การครองคน

เป็นแกนนำจัดกิจกรรมสุขภาพและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชน มีความเป็นผู้นำในการค้นหาปัญหาของชุมชน โดยการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน สร้างศรัทธา ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา งานสาธารณสุข ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ได้รับความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานและชุมชน ร่วมจัดทำแผนสุขภาพชุมชน ค้นหาปัญหาในชุมชน มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการดำเนินกิจกรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองงาน

มีความรู้ความสามารถจัดทำแผนสุขภาพชุมชน มีการทำงานเป็นทีม ริเริ่มนโยบายสาธารณะในโรงเรียน โรงเรียนปลอดน้ำอัดลม น้ำหวาน และขนมกรุบกรอบ นักเรียนแปร่งฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน นำบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมงานแก้ปัญหาในชุมชน สร้างคุณค่าให้แก่บุคคลในชุมชน โดยการสร้าง การมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน นำทรัพยากรในพื้นที่ ของบประมาณ มาบริหารจัดการและดำเนินงาน มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

ปัญหาสุขภาพช่องปาก

จากปัญหาสุขภาพช่องปากของตนเอง ซึ่งปวดฟัน มีกลิ่นปาก ทำให้เสียความมั่นใจ และการเป็น อสม .ต้องพบปะผู้คน จึงไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่ รพ.สต. เมื่อได้รับการรักษา จึงมีความมุ่งมั่นอยากทำงาน ด้านทันตสุขภาพเพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพช่องปากที่ดี สุขภาพแข็งแรง จากปัญหาสุขภาพช่องปากใน พื้นที่ พบปัญหาผู้สูงอายุเป็นลำดับ ๑ และนำปัญหาคืนแก่ชุมชน

คราบฟัน พบในกลุ่มเด็ก ๐-๒ ปี สาเหตุจากพ่อแม่ไม่ได้ทำความสะอาดฟัน

แก้ปัญหา-โครงการลูกรักฟันสวยด้วยมือเรา แนะนำวิธีทำความสะอาดช่องปากเด็กแก่ผู้ปกครอง

ฟันผุ พบมากที่สุดในกลุ่มเด็ก ๓-๕ ปี และกลุ่ม ๖-๑๒ ปี

กลุ่ม เด็ก ๓-๕ ปี สาเหตุจาก ติดนมขวด กินขนมกรุบกรอบ ขาดการแปรงฟัน

แก้ปัญหา-แนะนำการแปรงฟันถูกวิธีให้กับครู ผู้ปกครองและเด็ก

- สร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองและเทศบาล ไม่นำขออนม มาโรงเรียน
- ไม่นำขนมมาจากบ้าน
- กินนมจืดและผลไม้เป็นอาหารว่าง

นวัตกรรม โครงการสายตรวจฟันดี ติดตามการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในเด็กทุกสัปดาห์แนะนำ เป็นสื่อกลางในการติดตามการแปรงฟันให้เด็กก่อนนอน โดยผู้ปกครอง

กลุ่ม ๖-๑๒ ปี สาเหตุแปรงฟันไม่ถูกวิธี กินอาหารที่ทำให้ฟันผุ

แก้ปัญหา โครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน เน้นชั้นเรียนทันตสุขภาพ คุณครูหนูดี แปรงฟัน หลังอาหารกลางวัน ยุวทูตฟันดี โดย อสม ฟันแท้ ทำหน้าที่เป็น ตาวิเศษ ติดตามการแปรงฟันของ

นักเรียน แนะนำให้เด็กกินอาหารที่มีประโยชน์ทั้งที่บ้านและโรงเรียน แนะนำให้เด็กตรวจเช็คความสะอาดหลังการแปรงฟันด้วยตนเอง โดยใช้ลูก มังแร ที่มีอยู่ในชุมชนมาย้อมสีฟัน

โรคเหงือก พบมากที่สุดในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ วัยทำงาน สาเหตุจากไม่ได้ทำความสะอาดฟัน

วัยทำงาน ปัญหาที่พบ หินปูน สาเหตุจากขาดความรู้ ไม่เข้าถึงบริการ สุขบุหรื ต้มสุรา กิจกรรมการดูแลวัยทำงาน คือ ให้ความรู้ทันตสุขภาพในวันประชุมหมู่บ้าน โอน เฟสบุ๊คหมู่บ้าน ให้ความรู้ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทันตสุขภาพ ลดการดื่มสุรา ลดบุหรื โครงการพบหมอฟันปีละ ๒ ครั้ง โดยการให้ความรู้

ปริทันต์ พบมากที่สุดในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้พิการ แปรงฟันได้เอง ๑๐ คน และญาติแปรงฟันให้ ๒ คน **กิจกรรม** เคาะประตูบ้าน ให้ความรู้ สาธิตและฝึกการปร่งฟัน

กลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง ปัญหาเหงือกอักเสบ สาเหตุ ไม่ได้ดูแลช่องปากอย่างต่อเนื่อง มีโรคประจำตัว ให้ความรู้ในคลินิก รพ.สต. เยี่ยมบ้านดูแลต่อเนื่อง

กลุ่มผู้สูงอายุ ปัญหาที่พบ ไม่มีฟันใช้งาน/ มีฟันใช้งานบางซี่ ๕๙คน โรคในช่องปาก ๔๒คน สาเหตุขาดการดูแลช่องปากอย่างต่อเนื่อง การสูญเสียฟัน ไม่ชอบใส่ฟันปลอม กิจกรรม ฝึกทักษะการแปรงฟันแก่ญาติ ผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง ส่งเสริมการเรียนรู้ในชมรมผู้สูงอายุ

ผลการดำเนินงาน

กลุ่ม	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มผู้สูงอายุ	ปัญหาในช่องปาก	๘๕	๖๗.๔๖
กลุ่ม ๖-๑๒ ปี	ฟันผุ	๔๕	๖๖.๑๘
วัยทำงาน	ไม่เข้าถึงบริการ	๒๓๑	๔๙.๗๘
กลุ่ม เด็ก ๓-๕ ปี	ฟันผุ	๑๒	๔๘.๐๐
กลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง	โรคเหงือกอักเสบ	๔๙	๓๑.๔๑
กลุ่มหญิงตั้งครรภ์	โรคเหงือกอักเสบ	๑	๒๕.๐๐
กลุ่มผู้พิการ	ฟันไม่สะอาด	๑	๘.๓๓
เด็กแรกเกิด-๒ ปี	ฟันผุ-	-	-

จากปัญหาสุขภาพในเด็กเล็ก จึงมีการติดตามเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยใช้นวัตกรรม **สายตรวจฟันดี** ติดตามการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในเด็กทุกสัปดาห์แนะนำ เป็นสื่อกลางในการติดตามการแปรงฟันให้เด็กก่อนนอน โดยผู้ปกครอง

เด็กกลุ่ม ๖-๑๒ ปี มีปัญหา ฟันผุ ทั้งหมด ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ผู้สูงอายุมีปัญหา ๘๕ คน ไม่มีฟันใช้งาน ๓๗ คน ร้อยละ ๔๓.๕๓ มีฟันใช้งานบางซี่ ๑๗ คน ร้อยละ ๒๐.๐ เหงือกอักเสบ ๓๑ คน ร้อยละ ๓๖.๔๗ จึงใช้กลวิธี **นวัตกรรม ชูปดาร์ฟันเทียม** โดยให้ผู้สูงอายุเป็นต้นแบบ ของการดูแลฟันดี ฟันจะสวยงามเหมือนคุณยายนง และถ้าไม่ดูแลฟัน ก็ต้องใส่ฟันปลอมเหมือนยายถึง ทำให้เด็กรู้สึกกลัวเมื่อเห็นฟันปลอมและสัญญาว่าจะตั้งใจแปรงฟัน ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ชอบใส่ฟันปลอม จะให้ยายถึงเป็นคนแนะนำว่าใส่ฟันปลอมไม่ยากใส่แล้วกินข้างอ่อย สุขภาพดี พุดคุยบ่อยๆจนผู้สูงอายุคล้อยตามและยินยอมใส่ฟัน และนวัตกรรม อสม.ฟันแท้

เป้าหมายที่อยากให้เกิดในชุมชน

คนในชุมชนมีสุขภาพช่องปากที่ดี สุขภาพแข็งแรง

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
๒. วิเคราะห์ปัญหา ค้นข้อมูล เวทีประชาคม
๓. กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
๔. จัดทำแผน
๕. ดำเนินกิจกรรม
๖. ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

เกิดนโยบายสาธารณสุขในโรงเรียน ๕ ข้อ โดยผ่านการทำเวทีประชาคมของนักเรียนในโรงเรียน

๑. นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน
๒. นักเรียนแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์
๓. นักเรียนรับประทานผลไม้เป็นอาหารว่าง
๔. นักเรียนดื่มนมรสจืด
๕. โรงเรียนนี้ปลอดน้ำหวาน น้ำอัดลมและขนมกรุบกรอบ

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
๒. ทุนทางสังคม(สูงอายุต้นแบบ)
๓. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

สร้างเครือข่าย **สายตรวจฟันดี** ไปยังกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อสร้างเครือข่ายในการติดตามการแปรงฟันให้เด็กก่อนนอน ให้ผู้ปกครองจับคู่สายตรวจและผลัดกันบันทึกการแปรงฟันของลูก

เขต ๑๑

๒. จังหวัดกระบี่

นางอุไรพร สีตุ้กา อสม. บ้านนบ หมู่ ๒ ตำบลคลองหิน อำเภอบ้านนา จังหวัดกระบี่
 ตำบลคลองหิน มีทั้งหมด ๕ หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือนที่อยู่จริงในบ้านนบ หมู่ ๒ มี ๕๑๔ หลังคา
 เรือน จำนวนครอบครัว ๔๘๒ ครอบครัว ประชากรทั้งหมด ๒,๓๐๑ คน เพศชาย ๑,๑๕๖ คน เพศหญิง
 ๑,๑๔๕ คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๓๙ ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๗ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีบุตร ๓ คน
 อาชีพ เกษตรกรรม ปัจจุบันรับผิดชอบทั้งหมด ๑๙ ครัวเรือน

คติประจำใจ -

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	กรรมการออมทรัพย์ กรรมการชมรมจิต กรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผสมปุ๋ย
ระดับตำบล	กรรมการชมรมจิต กรรมการกีฬา กรรมการกลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ในโครงการ ๙๑๐๑

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๕๖	แม่ดีเด่น โรงเรียนบ้านคลองหิน
๒๕๕๘	แม่ดีเด่น โรงเรียนสันติวิทยา
๒๕๕๙	แม่ดีเด่น โรงเรียนบ้านคลองหิน
๒๕๕๙	อาสาสมัครดีเด่นด้านจิตอาสา
๒๕๖๐	แม่ดีเด่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนบ
๒๕๖๐	ชนะเลิศการประกวดนวัตกรรมด้านทันตสุขภาพ บัตรนัดมหัสจรรย์ ๑,๐๐๐ วัน หนูน้อยฟันดี
การอบรม	
-	เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านแรงงาน
-	อบรมโครงการการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิแก่สตรีพิการและเด็กหญิง พิการเพื่อให้เข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
-	อบรมอาสาสมัครดีเด่น ด้านจิตอาสา
-	อบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายเพื่อผู้บกพร่องทางจิตแห่งประเทศไทย
-	อบรมหลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร ๗๐ ชั่วโมง (กรมอนามัย)
-	ผ่านการอบรม อสม. สาขาส่งเสริมสุขภาพ ด้านทันตสุขภาพ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๐
-	แกนนำถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพตรวจฟันสุขภาพช่องปาก

การครองตน

เป็นผู้มีสุขภาพดี ครอบครัวยุ่ง เน้นการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกาย การดูแลตนเองและครอบครัวด้านสุขภาพจิต ดูแลตนเองด้านสุขภาพ นักกีฬาโอลิมปิกประจำหมู่บ้าน ช่วยส่งเสริมการกินผักเพื่อสุขภาพโดยการทำสลัดผักขาย คิดสูตรน้ำสลัดเอง ร่วมกิจกรรมในชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธภาพที่ดี มีภาวะความเป็นผู้นำ เสียสละเพื่อส่วนรวม ศึกษาหาความรู้จากการเข้าประชุม อ่านหนังสือคู่มือ วารสาร และนำไปถ่ายทอดแก่สมาชิกในครอบครัวและประชาชนในหมู่บ้าน ผ่านทางการประชุมประจำเดือน

การครองคน

เป็นแกนนำจัดกิจกรรมสุขภาพและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชน โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้าน ตรวจ คัดกรองสุขภาพช่องปากสูงอายุติดบ้านติดเตียง ผู้ป่วยโรคไต กลุ่มเด็ก ๐-๖ ปี เพื่อประเมินภาวะโภชนาการทุก ๓ เดือน ส่งเสริมงานกิจกรรมงานสาธารณสุขและงานอื่นๆในชุมชน เสียสละบำเพ็ญประโยชน์จนเป็นที่ยอมรับในชุมชน มีความเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และเป็นผู้ประสานงานที่ดี

การครองงาน

มีทักษะการบริหาร การจัดการบริการสาธารณสุขมูลฐานในชุมชน และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนงานสุขภาพในชุมชน ในโครงการร้านวิสาหกิจชุมชน โครงการแก้ไขเพื่อชายในชุมชน เครื่องวัดความดัน

ปัญหาสุขภาพช่องปาก

จากการทำเวทีประชาคม พบปัญหาโรคในช่องปากเป็นปัญหาลำดับที่ ๗ ลำดับสุดท้ายของชุมชน แม้จะไม่ติดลำดับ ๑ ใน ๕ แต่ก็ได้รับความสำคัญของปัญหาทันตสุขภาพซึ่งมีมากและเพิ่มขึ้นทุกวัน จึงได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข และเข้ามีส่วนร่วมในการโครงการด้านทันตสุขภาพของตำบล เป็นทีม อสม.ทันตสาธารณสุข รพ.สต.บ้านหนองหลุมพอ ร่วมกับโรงพยาบาลอ่าวลึก ในกลุ่มอายุต่างๆ

การดำเนินงานทันตสาธารณสุข ในปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐

หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจช่องปากและฝึกทักษะการแปรงฟันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗๙.๒๖ ในปี ๒๕๕๘ เป็นร้อยละ ๙๔.๕๙ ในปี ๒๕๖๐ ได้รับการตรวจช่องปากและมารับบริการทันตกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละร้อยละ ๗๑๔.๗๙ ในปี ๒๕๕๘ เป็นร้อยละ ๙๒.๘๕ ในปี ๒๕๖๐ โดยมีส่วนร่วมในการตรวจสุขภาพช่องปาก และนัดส่งเพื่อรับการรักษา และติดตามเยี่ยมบ้านหลังคลอด สอนทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากและการแปรงฟันถูกวิธีให้กับผู้ปกครอง

เด็ก ๐- ๓ ปี ได้รับการตรวจช่องปากเบื้องต้นและฝึกทักษะการแปรงฟัน จากร้อยละ ๗๐.๕๒ ในปี ๒๕๕๘ เป็นร้อยละ ๘๔.๘๓ ในปี ๒๕๖๐ ได้รับการทาฟลูออไรด์วาร์นิชเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๖.๓๔ ในปี ๒๕๕๘ เป็นร้อยละ ๘๑.๔๖ ในปี ๒๕๖๐ จากการค้นหาปัญหาในคลินิกเด็กดี พบว่า มีการผิมนัดไม่มาทาฟลูออไรด์วาร์นิชจำนวนมาก เนื่องจากบัตรนัดอยู่แยกส่วนหลังปกสมุดฝากครรภ์ ทำให้ผู้ปกครองลืม ไม่ได้เปิดดู และเห็นว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการฉีดวัคซีนเป็นหลัก ทางกลุ่มจึงช่วยกันคิดค้นนวัตกรรมบัตรนัดมหัศจรรย์ ๑,๐๐๐ วันหนูน้อยฟันดี เป็นแบบบัตรนัดบันไดงู นำมาติดหน้าเดียวกับการนัดฉีดวัคซีน และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง บัตรนัดสามารถนัดได้ ๑๗ ครั้ง จากเดิมที่มีเพียง ๖ ครั้ง ผลการประเมินพบว่า มาตามนัดตามบัตรใหม่ร้อยละ ๙๐ จากเดิมที่มาตามบัตรนัดเก่าร้อยละ ๔๐ **และมีความพึงพอใจต่อบัตรนัดใหม่ด้วย**

วัยทำงาน ช่วยตรวจคัดกรองสุขภาพช่องปากเบื้องต้น ทำการนัด ส่งต่อเข้ารับการรักษาซึ่งจะมีทีมจาก รพ. อ่าวลึกเข้าไปบริการที่ รพ.สต.

ผู้สูงอายุ นอกจากตรวจสุขภาพช่องปากแล้ว ยังวัดความดันและตรวจระดับน้ำตาลในเลือด จัดกิจกรรมให้ความรู้และจัดกิจกรรมฝึกทักษะการแปรงฟัน จากการลงพื้นที่พบผู้สูงอายุฟันดี ได้ร่วมเข้าประกวดและคว้ารางวัลชนะเลิศประจำอำเภออ่าวลึก ในปี ๒๕๕๘ และ๒๕๖๐ ทำให้เป็นการสร้างกระแสส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีความตระหนักในการดูแลสุขภาพช่องปากมากขึ้น

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
๒. วิเคราะห์ปัญหา ค้นข้อมูล
๓. กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
๔. จัดทำแผน
๕. ดำเนินกิจกรรม
๖. ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

๑. **นำบัตรนัด**เข้าเสนอของบประมาณสนับสนุนจากกองทุนตำบลมีเครือข่ายช่วยเหลืองานทันตสาธารณสุขในชุมชน หมอฟันชุมชน มีสื่อกลุ่มออนไลน์ เพื่อติดต่อ ประสานงาน
๒. นำบัตรนัดไปเป็นแบบอย่างในการนัดหมายในคลินิกเด็กดีของทุก รพ.สต.ในอำเภออ่าวลึก
๓. หญิงตั้งครรภ์ เป้าหมาย ๓ คน ได้รับการตรวจฟันทุกคนไม่มีฟันผุและไม่มีเหงือกอักเสบ
๔. เด็กแรกเกิด ๐-๕ ปี เป้าหมาย ๕๔ คน ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากทุกคนทำให้ปัญหาฟันผุลดลง
๕. ผู้สูงอายุเป้าหมาย ๑๑๑ คน ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้นทุกคน ได้รับการส่งต่อทางทันตกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้ปัญหาฟันผุและเหงือกอักเสบลดลง ได้เข้าร่วมโครงการฟันเทียมพระราชทานจำนวน ๑๐๒ คน เข้าโครงการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน๘๒ ราย ฝังรากเทียมในโครงการ ๒ ราย
๖. ได้ค้นพบบุคคลต้นแบบ อายุ ๗๓ ปี มีฟัน ๒๙ ซี่ เป็นตัวอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพช่องปาก
๗. ได้ส่งครอบครัวต้นแบบประกวดแปรงฟัน ประเภททีม ๓ คน ชนะเลิศอันดับ ๑ ในปี ๒๕๕๗ ทำให้คุณวิลา ผู้ชนะเลิศ เกิดแรงบันดาลใจสมัครเป็น อสม. ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
๘. ผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน ๑ ราย ได้รับการแปรงฟันที่ถุกวิธี
๙. แหล่งศึกษาดูงานของนักศึกษาทันตแพทย์ จาก มอ.สงขลา อสม.จากรพ.สต.บ้านสวน ต.เฉลิมพระเกียรติ จ.พัทลุง และชมรมผู้สูงอายุบ้านน้ำมุด

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
๒. การให้ทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ขยายการดำเนินงานให้เด่นทุกกลุ่มวัย
๒. เผยแพร่การดำเนินงาน/นวัตกรรมให้เกิดขึ้นทุกตำบล
๓. เพิ่มเครือข่าย/แกนนำด้านทันตสาธารณสุข

เขต ๑๑

๓.จังหวัดชุมพร

นางพัชรียา พรหมหาญ อสม.บ้านคลองเพรา หมู่ ๓ ตำบลตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร
บ้านคลองเพรา หมู่ ๓ ตำบลตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ประชากร ๕๘๒ คน ชาย ๒๙๐ คน หญิง
๒๙๒ คน มี ๑๔๕ หลังคาเรือน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๓๔ ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๙ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีบุตร ๒ คน
อาชีพ ทำสวน รับผิดชอบ ๙-๑๐ หลังคาเรือน

คติประจำใจ -

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	กรรมการ อสม. กรรมการชมรมรักษาสุภาพ กรรมการพัฒนาบทบาทสตรี กรรมการทันตสุขภาพทุกกลุ่มวัย คณะทำงานเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุม ดูแลรักษาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
ระดับตำบล	
ระดับอำเภอ	อสม.ดีเด่น สาขาทันตสุขภาพ อสม.ดีเด่น ระดับสถานบริการ
ระดับจังหวัด	อสม.ดีเด่น ระดับจังหวัด สาขาทันตสุขภาพ
ระดับเขต	อสม.ดีเด่น สาขาคุ่มครองผู้บริโภคร ทีมผลงานดีเด่นด้านการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากเด็กอนุบาล

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๕๘	อสม.ดีเด่น ระดับจังหวัด สาขาทันตสุขภาพ
๒๕๕๙	อสม.ดีเด่น ระดับเขต สาขาคุ่มครองผู้บริโภคร
๒๕๖๐	อสม.ดีเด่น ระดับสถานบริการ (อำเภอ)
๒๕๖๐	อสม.ดีเด่น ระดับอำเภอ สาขาทันตสุขภาพ
๒๐๖๑	อสม.ดีเด่น ระดับจังหวัด สาขาทันตสุขภาพ
ปี	อบรม
๒๕๕๑	อสม.
๒๕๕๒	อสมช.นมแม่
๒๕๕๓	การปรับเปลี่ยนโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
๒๕๕๕	หลักสูตรแอโรบิก ขั้นพื้นฐาน
๒๕๕๖	พัฒนาศักยภาพ อสม. ฟันฟู
๒๕๕๖	อสมช.การเจาะเลือดปลายนิ้ว

๒๕๕๖	อสม.เชี่ยวชาญ สาขาทันตสุขภาพ
๒๕๕๗	อสม.นักจัดการสุขภาพ
๒๕๕๗	อสม.CG
๒๕๖๐	อสม.เชี่ยวชาญ
๒๕๖๐	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากเด็ก อนุบาลโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน
๒๕๖๐	ฟื้นฟูด้านทันตสุขภาพ

การครองตน

มีกิจกรรมในการส่งเสริมดูแลตนเองและครอบครัวให้มีสุขภาพดี ออกกำลังกายเป็นประจำ บริโภคอาหารถูกหลักโภชนาการ ไม่มีโรค เมื่อมีการเจ็บป่วยสามารถจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม สุขภาพแข็งแรง ทั้งร่างกายจิตใจ ซื่อสัตย์ รักครอบครัว เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน ไม่ยุ่งกับสารเสพติด อบายมุข มีดัชนีมวลกายปกติ ส่งเสริมครอบครัวให้มีกิจกรรมปลูกผักสวนครัว ออกกำลังกายร่วมกัน พัฒนาค้นคว้าหาความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ส่วนรวม ครอบครัวอบอุ่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี ครอบครัวมีทัศนคติที่ดีและเสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองคน

เป็นแกนนำร่วมจัดทำแผนสุขภาพชุมชน ประชาคม ค้นหาปัญหาในชุมชน สร้างศรัทธาชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนางานสาธารณสุข มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการดำเนินกิจกรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองงาน

มีการทำงานเป็นทีม สามารถรวบรวมข้อมูลประมวลผลกิจกรรม และนำมาสรุปเพื่อค้นหาประชากรเพื่อรักษาต่อที่ รพ.สต. มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านทันตสุขภาพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีผลงานเป็นที่ยอมรับ มีส่วนร่วมในการจัดระบบสุขภาพชุมชน

วิธีการทำงาน ในทฤษฎีสุนทรียปรัชญาหรือสุนทรียสาธก คือกระบวนการศึกษาค้นหา ร่วมกัน หาสิ่งที่ดีที่สุดในตัวบุคคล องค์กร หาสาเหตุที่ทำให้ระบบดำเนินไปอย่างดีที่สุด สุนทรียสาธก กระบวนการที่ขับเคลื่อนให้เกิดคำถามในเชิงบวกแบบไม่มีเงื่อนไข ค้นพบด้านลบทุกข้อเชื่อมโยงกับเรื่องใดๆก็ได้ เอาประสบการณ์มาสานต่อเป็นความฝันหรือวิสัยทัศน์

จากการประชาคม ปัญหาที่พบ

- ๑.โรคฟันผุ
๒. การเข้าถึงบริการทันตกรรม
- ๓.ความรู้ใหม่ๆด้านทันตสุขภาพ
- ๔.ปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุ
- ๕.การเลือกขนมในการรับประทานอาหารในเด็ก

เป้าหมายที่อยากให้เกิดในชุมชน

ให้ประชาชนทุกคนในชุมชน ได้รับข่าวสารและการบริการด้านทันตกรรม มีสุขภาพช่องปากที่ดี ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ สามารถดูแลตนเองและคนในครอบครัวได้ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินงานทันตสาธารณสุข

กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ กิจกรรมให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพ และให้ใบนัดเพื่อมารับบริการทันตกรรมที่ รพ. สต. ในรายที่ไม่ได้มาฝากครรภ์ ที่รพ.สต. ส่วนรายที่ฝากครรภ์ มีการติดตามว่ามารับบริการตามนัดหรือไม่ หญิงตั้งครรภ์ จำนวน ๒๐ คน ได้รับการตรวจฟันและ ฝึกการแปรงฟันแบบลงมือปฏิบัติจริงและทดสอบ ประสิทธิภาพการแปรงฟันด้วยดอกอัญชัน ร้อยละ ๑๐๐ หัวงผลให้หญิงตั้งครรภ์ดูแลช่องปากลูกได้ถูกต้อง โดยใช้วิธีการเย็บบ้านยามเย็น โดยใช้

นวัตกรรม หัวงผล ฟ.ฟัน เป็นใบส่งต่อเพื่อรับการบริการทันตกรรม

นวัตกรรม กระจกใสใจห่วงใยช่องปาก เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ สามารถดูแลช่องปากของตนเองและ อนาคตสามารถดูแลช่องปากของลูกได้

กลุ่ม ๐-๒ ปี ใช้บันทึก ฟ.ฟัน เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพช่องปาก โดยการตรวจสุขภาพช่องปาก ให้ คำแนะนำและทักษะในการดูแลช่องปาก วิธีทดสอบความสะอาด ผู้ปกครองสามารถดูแลช่องปากเด็กได้ ถูกต้อง เผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคสุ่มเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน **ผลสำเร็จ** เด็ก ๐-๒ ปี ในชุมชนใส่ใจ ในเรื่องการใส่ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ มีเครือข่ายและทีมงานในการดำเนินงานทันตสุขภาพในชุมชนที่เข้มแข็ง **หวังเหวิด ฟ.ฟัน** บัตรนัดที่สามารถมารับบริการได้เลยเนื่องจาก รพ.สต.จะลือควันในการให้บริการ วันละ ๒๐ คน และมีการติดตามผลการส่งต่อการรับบริการ ทางไลน์/ ใบส่งกลับด้านหลังโดยการเย็บบ้านยามเย็น)

นิ้วถูงมือช่วยหนูได้ จัดมอบนิ้วถูงมือเพื่อการทำความสะดวกช่องปากเด็กได้ดีขึ้น ให้กลุ่มเป้าหมาย ติดตามผล การดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก พบเด็ก ๐-๒ ปี ฟันยังไม่ขึ้น ๓๒ คน มีการใช้และได้รับการฝึกใช้ถูงนิ้ว ร้อยละ ๑๐๐

นวัตกรรมสหกรณ์ ไฟจราจร กลุ่มรักฟ.ฟัน ในกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งเขาจะมีการช่วยกันดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก และกระจายข่าวสารให้กับผู้ปกครองด้วยตนเอง โดยมี อสม. เป็นพี่เลี้ยงและในโรงเรียน มีนวัตกรรม สหกรณ์ ไฟจราจร และในหมู่บ้านมีนวัตกรรม ร้านค้าจราจร เพื่อลดปริมาณการบริโภคน้ำตาลของเด็ก เพื่อหวังว่าเด็ก จะมีพฤติกรรมเลือกขนมในการรับประทานได้ดีขึ้น

นวัตกรรมสหกรณ์ ฟืดูแลน้อง ให้ทันตสุขศึกษาเด็กอนุบาล ๓ เด็กอนุบาล ๓ ให้ทันตสุขศึกษากับน้อง อนุบาล ๒ เด็กอนุบาล ๒ แนะนำการแปรงฟันแก่เด็กอนุบาล ๑

บุคคลต้นแบบ ๓ วัย เพื่อเป็นแบบอย่างในการดูแลสุขภาพช่องปาก กระตุ้นให้เด็กหันมาสนใจดูแลสุขภาพ ช่องปาก ส่งผลให้เด็กมีการดูแลสุขภาพช่องปากดีขึ้น มีแกนนำในการดูแลสุขภาพช่องปาก

เด็กวัยเรียน ชมรมผู้สูงอายุให้ทันตสุขศึกษา มีชมรมผู้นำนักเรียน อบรมร่วมกับภาคีเครือข่าย ร่วมกับกระจก ใสใจ ห่วงใยช่องปาก เพื่อให้เด็กนักเรียนดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเองและรู้รอยโรคของโรคในช่องปากจะได้รักษา ทันที

กลุ่มประชาชนทั่วไป ให้ความรู้ในวันประชุมประจำเดือนและที่บ้านเน้นกลุ่มโรคเรื้อรัง เบาหวาน และให้ใบนัด เพื่อรับการรักษา

ผู้สูงอายุ ให้กำลังใจ และส่งเสริมการได้รับการดูแลจากครอบครัว เย็บบ้านส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองของ สมาชิก แนะนำการทากายภาพหรือการออกกำลังกายง่ายๆ ผู้สูงอายุร่วมแปรงฟันหลังอาหารในวันพระ การ บริหารกล้ามเนื้อใบหน้า และลิ้น

กิจกรรม

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในชุมชน จัดสหกรณ์ ฟ.ฟัน ทำข้อตกลงเพื่อประชาชนสุขภาพช่องปากดี จัด มุมความรู้ เรื่องสุขภาพช่องปาก เข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตรวจช่องปากสมาชิกในชมรม ตรวจฟัน ให้ลูกหลานที่บ้าน บันทึกผลการตรวจ ส่งต่อเพื่อรับการรักษา ฝึกแปรงฟันด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติจริงพร้อม ทดสอบการแปรงฟันด้วยดอกอัญชัน สร้างนวัตกรรมแปรงสีฟันมหัศจรรย์สำหรับสูงอายุที่ข้อมือไม่ดี บันทึก

ฟ.ฟันเพื่อจัดระบบแก่ผู้สูงอายุโรคเรื้อรังเพื่อสามารถนัดทำฟันและประเมินช่องปากผู้สูงอายุได้ดีขึ้น สนับสนุน
รักษาโรคฟันเบื้องต้นโดยไม่พึ่งยาแผนปัจจุบันโดยใช้สมุนไพรไทย

เกิดบุคคลต้นแบบ ๓ กลุ่มวัย กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ

หน้ากากฟันสวย เพื่อส่งเสริมการเป็นแบบอย่างในการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัย

นิ้วถุมือ ส่งเสริมการดูแลให้ผู้สูงอายุในชุมชนที่ไม่มีฟันให้ดูแลช่องปากได้ดีขึ้น

เกิดกองทุนยาสีฟันโดยพระครูสุตาทิณันท์ วัดควนตะโก

ร้านค้าไฟจราจร

สวนนายดำ จัดที่แปรงฟันให้แก่คนในชุมชน

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
๒. วิเคราะห์ปัญหา ค้นข้อมูล เวทีประชาคม
๓. กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
๔. จัดทำแผน
๕. ดำเนินกิจกรรม
๖. ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

๑. ประชาชนมีสุขภาพช่องปากดี
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพช่องปาก
๓. เด็กอนุบาลสามารถดำเนินงานด้านทันตสุขภาพโดยการเป็นพี่เลี้ยงดูแลน้องในการดำเนินงาน
๔. ผู้สูงอายุมีการดำเนินชมรมผู้สูงอายุได้เข้มแข็ง
๕. ภาศิทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทันตสุขภาพ
๖. ประชาชนตระหนักในการดูแลสุขภาพช่องปาก

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
๒. ทูตทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและสมุนไพรพื้นบ้าน
๓. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ขยายนวัตกรรมบันทึก ฟ.ฟัน ไปในผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคเรื้อรัง และประชาชนทั่วไป เผยแพร่
การดำเนินงาน/นวัตกรรมให้เกิดขึ้นทุกตำบล
๒. เพิ่มเครือข่าย/แกนนำด้านทันตสาธารณสุข ร่วมกับผู้นำชุมชน

เขต ๑๑

๔ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายประเสริฐ แสนทองแก้ว หมู่ที่ ๑๐ บ้านบางเนียน ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านบางเนียน เป็น ๑ ใน ๑๙ หมู่บ้าน ของตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง มี ๙๘ หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด ๒๙๕ คน เพศชาย ๑๘๙ คน เพศหญิง ๑๐๖ คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๓๙ ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๙ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถานภาพโสด อาชีพ เกษตรกรรม

คติประจำใจ จงยินดีเป็นผู้ให้ มากกว่าจะเป็นผู้รับ แรงบันดาลใจในการทำงาน รักในงานอาสา รักในการพัฒนาชุมชน อยากให้ทุกคนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	รองประธาน อสม. คณะติดตาม/ดูแลเด็กในชุมชน มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย แกนนำชมรมผู้สูงอายุบ้านบางเนียน อาสาสมัครคุมประพฤติ จิตอาสาด้านการแพทย์ บุคคลต้นแบบด้านการใช้เทคโนโลยี
ระดับตำบล	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายการปกครอง
ระดับอำเภอ	อสม.ดีเด่น
ระดับจังหวัด	อสม.ดีเด่น ด้านทันตสุขภาพ

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๖๑	อสม.ดีเด่นระดับอำเภอ สาขาทันตสุขภาพ
ปี	อบรม
๒๕๕๕	พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
๒๕๕๘	ผ่านทดสอบความรู้ ความสามารถตามโครงการปรับปรุงสมรรถภาพกำนันผู้ใหญ่บ้าน
๒๕๕๙	เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นคำถามเพิ่มเติมในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นคำถามเพิ่มเติม
๒๕๖๐	ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรภายใต้โครงการทันตสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุประเทศไทย
๒๕๖๐	พัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตในภาครัฐ
วิทยากรเผยแพร่ในการใช้นวัตกรรมให้แก่บุคคลภายนอก	

การครองตน

ครอบครัวอบอุ่น เป็นผู้มีสุขภาพดี เป็นแบบอย่างที่ดี มีการพัฒนาตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดี ครอบครัวมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็น อสม

การครองคน

ระดมความคิดเห็น จัดกิจกรรมสุขภาพ

การครองงาน

มีทักษะในการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน ถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน เป็นตัวแทนการดำเนินงานทันตสาธารณสุข

เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ ใน ๕ กลุ่มวัย แม่และเด็ก วัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงานและผู้สูงอายุ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อบริการทันตสุขภาพ ยึดหลักการทำงาน รักในงานอาสา รักในการพัฒนาชุมชน อยากให้ทุกคนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี ได้ถ่ายทอดความรู้จากการประชุม อบรม เอกสารวิชาการต่างๆและประสบการณ์การทำงานให้แก่ชาวบ้านโดยผ่านเวทีต่างๆ เช่น ประชุมประจำเดือน ชมรมผู้สูงอายุ

กลุ่มอายุ ๓ ปี เน้นการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัยโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล การป้องกันฟันผุในเด็กปฐมวัย ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรสาธารณสุข โดยสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัย โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

ขั้นตอนที่ ๑ พัฒนาสมรรถนะทีมสุขภาพชุมชน (ด้านการสื่อสาร ความรู้ทันตสุขภาพ)

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนาช่องทางการสื่อสาร line group คลิปวิดีโอ web site เพื่อสื่อสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพิ่มสมรรถนะของบุคคล ถ่ายทอดความรู้ ค้นข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตามประเมินผล M & R การเสริมพลัง Empowerment

ขั้นตอนที่ ๓ ปฏิบัติโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกันฟันผุใน ศพด./ที่บ้าน ให้ความรู้ เพิ่มทักษะการแปรงฟัน ย้อมสีฟันประเมินความสะอาด โดยใช้โปรแกรมการตรวจความสะอาดการแปรงฟันที่สร้างขึ้นเพื่อให้ อสม.ในพื้นที่คีย์ข้อมูล สามารถทราบผลการดำเนินงานได้

ขั้นตอนที่ ๔ สรุปผล/ติดตามการดำเนินงาน line group

ขั้นตอนที่ ๕ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานผ่าน web site

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

- ๑ มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
- ๒ วิเคราะห์ปัญหา ค้นข้อมูล เวทีประชาคม
- ๓ กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
- ๔ จัดทำแผน
- ๕ ดำเนินกิจกรรม
- ๖ ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

พบเด็กนักเรียนจำนวน ๒๓ คน มีประสิทธิภาพการแปรงฟันในระดับดีมาก ร้อยละ ๘๐ จากเดิมปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑๕

๑. เกิดพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กอนุบาล โดยการมีส่วนร่วม เกิดต้นแบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กอนุบาล
๒. ผู้ปกครองเด็กอนุบาลมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรม
๓. เด็กอนุบาลหลังการประเมินประสิทธิภาพการแปรงฟันอยู่ในระดับดีมาก
๔. เกิดนวัตกรรมการสื่อสารระบบ line (digital health volunteer)
๕. เกิดการประยุกต์การใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ฉบับปฏิบัติการในพื้นที่

ปัจจัยความสำเร็จ

ความร่วมมือจากผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก อสม. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกเพศทุกวัย ล้วนมีส่วนในกระบวนการดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. จัดทำแผนการพัฒนาสุขภาพช่องปากในทุกกลุ่มวัย แบบเยี่ยมบ้าน on line เพื่อของบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลคลองน้อย
๒. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. พัฒนาระบบเฝ้าระวังและศูนย์ทันตสุขภาพต้นแบบในชุมชน
๒. ติดตามกลุ่มเสี่ยงและส่งต่อรายที่ผิดปกติมายัง รพ.สต. และแม่ข่าย
๓. พัฒนาแกนนำในการนำเทคโนโลยีให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
๔. ขยายเครือข่ายการทำงานให้แก่หมู่บ้านใกล้เคียง

เขต ๑๑
๕ จังหวัดพังงา

นางชนิษฐา สุทธิสาร อสม. หมู่ ๑ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
ตำบลนาเตย มีทั้งหมด ๙ หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือน มี ๒,๖๑๘ หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด ๙,๖๔๕
คน เพศชาย ๔,๘๑๐คน เพศหญิง ๔,๘๓๕ คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๕๕ ปี เป็นหม้าย ระยะเวลาเป็น อสม. ๓๖ ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ มี
บุตร ๓ คน อาชีพ ทำสวน

คติประจำใจ -
ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	ประธาน อสม.
ระดับตำบล	เหรียญฉัตร ชมรม อสม. อาสาสมัครชมรมศุภนิมิตแห่งประเทศไทย อาสาปศุสัตว์ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัว ประธานผู้สูงอายุพื้นที่ หมู่ ๑ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน อาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอตช.นาเตย)

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๔๘	อสม.ดีเด่น ระดับเขต สาขาควบคุมป้องกันไข้เลือดออก
๒๕๕๒	อาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น
๒๕๖๐	อสม.ดีเด่น สาขาทันตสุขภาพ
-	เข้าร่วมอบรมปฏิบัติการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองท้องถิ่น/กลุ่มสหวิชาชีพใน ด้านสิทธิเด็กและการวางแผนดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม
-	อบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคกลุ่ม Metabolic
-	โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง
-	วิทยากรระดับอำเภอที่มีคุณภาพสูง
-	ได้รับเข็มเชิดชูเกียรติ อสม. ๓๐ ปี

การครองตน

ดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี ไม่มีโรคประจำตัว ตรวจสุขภาพทุกปี ตรวจสุขภาพช่องปากทุกปี

การครองคน

เป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ยุ่งกับอบายมุข ไม่กินเหล้า สูบบุหรี่

การครองงาน

ยึดหลักการดำเนินงานแบบเศรษฐกิจพอเพียง **แนวคิดในการทำงาน** การใช้ของที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งของหรือการร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะ เป็นบุคคล หน่วยงาน มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพดี ของทุกคนในชุมชนและเป็นแรงขับเคลื่อนที่มั่นคงและยั่งยืน

ปัญหาสุขภาพช่องปาก

ตำบลนาเตย มีปัญหาฟันผุสูงในกลุ่ม อายุ ๓ ปี ๑๒ ปี และ ๖๐ ปี ขึ้นไป และฟันตกกระในเด็ก ๑๒ ปี สูงกว่าการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๕ ในทุกกลุ่มอายุ

และในพื้นที่ ได้พบปัญหา เห็นเด็กในหมู่บ้านมีฟันตกกระ ทำให้เด็กไม่กล้ายิ้ม อายุเพื่อน ไม่กล้า แสดงออกเห็นใจเด็กที่มีฟันไม่สวยเหมือน เนื่องจากแหล่งน้ำในพื้นที่มีฟลูออไรด์สูงเกิน ๐.๗ มิลลิกรัมต่อลิตร ในช่วงเด็กแรกเกิด-๘ปี ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มสร้างฟันแท้ ผลเสียจะทำให้เคลือบฟันผิตปกติ มีสีขาวขุ่น เป็นลาย รุนแรงถึงผิวฟันเป็นหลุมและเป็นสีน้ำตาล อาหารที่ผิวเคลือบฟันผิตปกติถ้ามีพฤติกรรมการดูแลช่องปากที่ไม่ดี ร่วมด้วย จะทำให้ฟันผุได้ง่าย และหากได้รับมากเกิน ๔.๐ ๐.๗ มิลลิกรัมต่อลิตรจะเริ่มเป็นอันตรายถึงกระดูก ทำให้ผิวดูรูป ข้อติด รุนแรงอาจถึงพิการได้ แต่ในพื้นที่ยังไม่พบผลที่รุนแรงดังกล่าว

มีการสำรวจแหล่งน้ำในชุมชนพบมีฟลูออไรด์เกินในหมู่บ้าน ที่ ๑-๕ แหล่งที่พบเป็นประปาหมู่บ้าน น้ำบ่อ ทั่วบ่อน้ำตื้นและบาดาลของชุมชน

ประชุมเพื่อแก้ปัญหาและสร้างพื้นที่นำร่องในการจัดการที่ หมู่ ๑ โดยการติดตั้งน้ำ น้ำระบบ RO ใน โรงเรียนวัดประชาธิการาม ในปี ๒๕๕๐ และเพิ่มในหมู่ ๔ ปี ๒๕๕๕ ที่ศาลาเอนกประสงค์

ในปี ๒๕๕๘ ได้ติดตั้งเพิ่มในหมู่ ๑ อีก ๑ แห่งและหมู่ ๒ ที่ศาลาเอนกประสงค์ สำหรับโรงเรียนวัด ประชาธิการาม ได้เปลี่ยนไปใช้น้ำบ่อน้ำตื้นไม่พบฟลูออไรด์สูงเกิน

การได้รับความรู้ในเรื่องฟันตกกระ จึงได้มีการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน เกิดกิจกรรมนำชุดทดสอบ ฟลูออไรด์เกินในน้ำ ไปตรวจ และให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านในการใช้น้ำ

นอกจากนี้เด็กที่มีฟันตกกระ มีโอกาสเสี่ยงต่อฟันผุ จึงมีการทำกิจกรรมเพื่อช่วยป้องกันฟันผุของชุมชน โดยนำแผ่นให้ความรู้เรื่องปริมาณน้ำตาลในเครื่องดื่ม มาติดตามร้านค้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้อ่านเป็นจุดจุด คัดก่อนที่เลือกซื้อเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลสูงให้แก่เด็ก ใช้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเครื่องดื่ม เพื่อให้เห็นค่า ความหวานในเครื่องดื่มชนิดต่างๆที่เหมาะสม ไม่ควรเกิน ๕ (brix %) และน้ำที่ใส่น้ำแข็ง ไม่ควรเกิน ๑๐ (brix %)

ร่วมผลักดันโครงการสร้างมาตรการเพื่อช่องปากละอ่อนตำบลนาเตย ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และอสม.ในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างร้านค้าต้นแบบใส่ใจสุขภาพเด็กในตำบลนาเตย สร้างสิ่งแวดล้อม ที่ดีต่อเรื่องสุขภาพ

ทุกกลุ่มวัย มีหน้าที่ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ในโรงเรียน เล่านิทานให้เด็กฟังที่ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กและที่โรงเรียน ผู้สูงอายุจะให้ความรู้ที่ประชุมประจำเดือน

เป้าหมายที่อยากให้เกิดในชุมชน

ไม่อยากเห็นคนในชุมชน มีฟันตกกระและมีฟันผุ

ผู้สูงอายุจำนวน ๑๐๐ คน ผลพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ในภาพรวมระดับมากที่สุด ร้อยละ ๙๔.๐๐ พึงพอใจด้านคุณภาพในภาพรวมระดับมากที่สุด ร้อยละ ๙๖.๓๓ พึงพอใจด้านประโยชน์ในภาพรวมระดับมากที่สุด ร้อยละ ๙๑.๐๐

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

- ๑ ทำงานร่วมกับเครือข่าย
- ๒ วิเคราะห์ปัญหา คั้นข้อมูลให้ชุมชน
- ๓ กำหนดการทำงานร่วมกัน
- ๔ ขอบประมาณ
- ๕ ดำเนินกิจกรรม
- ๖ ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

มีร้านค้าต้นแบบ

ประชาชนได้ความรู้เกี่ยวกับค่าความหวานที่มีอยู่ในเครื่องดื่มที่มีผลเสียทำให้ฟันผุ

เขต ๑๑

๖. ระนอง

นางเพียรใจ พุฒแก้ว อสม. หมู่ ๕ บ้านระวี ตำบลบางพระเหนือ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง
จำนวนหลังคาเรือนในหมู่ที่ ๕ มี ๓๐๕ หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด ๑๐๘๙ คน เพศชาย ๕๔๘คน เพศ
หญิง ๕๔๑คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๔๕ ปี เป็นหม้าย ระยะเวลาเป็น อสม. ๒๓ ปี จบการศึกษาปริญญาตรี มีบุตร ๒ คน
อาชีพ ทำสวน

คติประจำใจ มุ่งมั่นพัฒนา แก้ปัญหาสังคม

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	อสม. กรรมการหมู่บ้าน
ระดับตำบล	รองประธาน อสม.ประจำตำบลบางพระเหนือและรพ.สต.บางบ้านระวี เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพ บางพระเหนือ-ระวี กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนระวีราษฎร์บำรุง ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้นำอาสาชุมชนตำบลบางพระเหนือ

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๖๑	อสม. ดีเด่นระดับจังหวัด สาขาทันตสุขภาพ เกียรติบัตรอสม.ควบคุมโรคระดับจังหวัด
ปี	อบรม
๒๕๕๐	เข้าร่วมอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
๒๕๕๖	อบรมพัฒนาศักยภาพ อสม.ผู้นำจัดการสุขภาพชุมชนมีอาชีพ
๒๕๕๘	หลักสูตร อสม.เชี่ยวชาญ ด้านส่งเสริมทันตสุขภาพ

การครองตน

เป็นผู้มีสุขภาพดี ดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัว ยึดหลัก ๖ อ. ออกกำลังกาย
อาหาร อารมณ์ โรคภัย อนามัยสิ่งแวดล้อม อบายมุข เป็นแบบอย่างที่ดีพัฒนาตนเอง ครอบครัวอบอุ่น
มนุษยสัมพันธ์ดี

การครองคน

เป็นแกนนำการจัดกิจกรรมด้านทันตสุขภาพ กระบวนการสร้างศรัทธาและทำให้ชุมชนให้การยอมรับ โดยใช้หลักการเพิ่มศักยภาพความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน การทำงานเป็นทีม ความเป็นประชาธิปไตย โดยการส่งเสริมกิจกรรมชุมชนดำเนินตามกติกาชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม มีการประสานที่ดี

การครองงาน

มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน และแผนตำบล มีส่วนในการขับเคลื่อนหมู่บ้านผ่านเกณฑ์หมู่บ้านจัดการสุขภาพ มีทักษะในการนำศักยภาพชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชน ขยายบทบาทของการเป็นผู้นำ สร้างและบริหารเครือข่าย จัดการทุน สนับสนุนงานสุขภาพชุมชน

ปัญหาสุขภาพช่องปาก

มีอัตราฟันผุสูงในเด็กที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. ทบทวนปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูล ที่ผ่านมา

๒. ประชุม อสม แกนนำ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเพื่อวางแผนการดำเนินงานแก้ปัญหาร่วมกัน

๓. คืบข้อมูลในที่ประชุมและที่วัดระวีวรารามเพื่อให้ชุมชนรับทราบปัญหาและความรุนแรงของปัญหา

๔. สสำรวจความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพในที่ประชุมหมู่บ้าน

๕. จัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น โครงการชุมชน คนระวีฟันสวย ได้รับงบจาก อบต. บางพระ

เหนือ ๑๓๕๐๐ บาท

กลยุทธ์ในการดำเนินงาน

๑. กลยุทธ์ ๙ ทักท้ออาวุธคู่ใจ โดยใช้ กระเป่ามหัศจรรย์ฟันสวย ประกอบด้วย โมเดลฟัน ถูนิ้ว ฝ้ายอ่อน ไหมขัดฟัน ไฟฉาย แบบฟอร์มการตรวจฟัน ให้คำแนะนำทุก ๓ เดือน บูรณาการกับงานโภชนาการ เวลาออกไปซิ่ง น้ำหนัก วัดส่วนสูง และให้ความรู้ทันตสุขภาพกับทุกกลุ่มวัย

กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ /หลังคลอด ให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงฮอร์โมนที่มีผลทำให้เหงือกอักเสบได้ง่าย โดยเฉพาะเดือนที่ ๒-๘ สภาพเหงือกจะบวมแดง เลือดออกง่าย โดยเฉพาะฟันหน้าจะมีการอักเสบมากกว่าฟันหลัง แนะนำการแปรงฟันที่ถูกวิธี การใช้ไหมขัดฟัน และรักษาทางทันตกรรมในรายที่มีปัญหา

กลุ่มผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมเน้นด้านจิตใจ ให้ความรู้รณรงค์การตรวจสุขภาพช่องปาก ปีละ ๑ ครั้ง ขณะที่พระฉันทพล ได้มีการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก และมีการแปรงฟันหลังรับประทานอาหารร่วมกัน กรณีไม่มีฟันแนะนำให้ทำฟันปลอม

กลุ่มผู้พิการ/สูงอายุติดเตียง มีข้อจำกัดด้านประสาทกล้ามเนื้อ ทำให้การควบคุมการเคลื่อนไหวไม่ดี เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุตกหกล้ม ฟันกระแทก และโรคทางพันธุกรรมที่มีผลให้ เนื้อฟันอ่อนนุ่ม ลื่นโต เพดานโหว่ ฟันเก ฟันขาดหาย ขากรรไกรเจริญเจริญเติบโตไม่ได้ส่วน ด้านการเรียนรู้มีปัญหาพฤติกรรมส่งผลไม่ได้รับความร่วมมือ ความถี่ในการรับประทานอาหาร ปัญหาความพิการทำให้บางคนไม่สามารถควบคุมการเคี้ยวอาหาร การเคลื่อนไหวลิ้นและกระพุ้งแก้ม เกิดปัญหาเรื่องการอมข้าว มีเศษอาหารที่กระพุ้งแก้ม บางรายกินยารักษาโรคประจำตัวกินยาต้านเชื้อติดต่อกันเป็นเวลานาน ปัญหาจิตเวช ครอบครัวทุ่มเทกับการรักษาโรคมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับเรื่องช่องปาก การแก้ปัญหา สอนแนะนำการดูแลสุขภาพช่องปากแก่ผู้ดูแล เพื่อให้ผู้ดูแลสามารถดูแลความสะอาดผู้พิการและผู้สูงอายุติดเตียงได้

กลุ่มอายุ ๑๕ ปี ขึ้นไปและวัยทำงาน บูรณาการงานร่วมกับ ๓ ล้าน ๓ ปี เลิกบุหรี่เทิดไทร้ราชัน รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก มีการคัดกรองมะเร็งช่องปากในกลุ่ม ๔๐ ปี

กลยุทธ์ ๒ ผนังกำลัง ๔ ทิศ พิชิตฟันสวย โดยอาศัยเครือข่ายทุกภาคส่วนในชุมชน ศพด. โรงเรียน วัด และร้านค้า

ทิศที่ ๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เน้นการปรับทัศนคติแก่ผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปาก ของลูกหลาน โดยใช้กลวิธี พี่เกลา นิทานป๊อบอัฟ และหนังตะลุง ที่คิดถึงศิลปะของหนังตะลุงมาประยุกต์ใช้ เป็นสื่อการสอน มีการจัดเมนูอาหารกลางวัน เน้นผลไม้ตามฤดูกาล จัดการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ตรวจสอบ สุขภาพช่องปากเดือนละ ๑ ครั้ง โดยครูผู้ดูแลเด็ก มีนโยบายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ให้จ้างเด็กมาโรงเรียนด้วย ขนมกรูบกรอบ ไม่ให้เด็กนำขวดนมมาโรงเรียน เป็นมาตรการ ศพด. ปลอดภัย ขนมกรูบกรอบ

ทิศที่ ๒ โรงเรียน มีการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน จัดอบรมแกนนำหมอฟัน น้อย กิจกรรมการเล่านิทานโดยปราชญ์ชาวบ้านแก่น้องๆชั้นอนุบาล และเนื่องจาก อสม.เป็นกรรมการ สถานศึกษาโรงเรียน จึงได้ค้นข้อมูลปัญหาสุขภาพช่องปากในที่ประชุม จึงได้มีมาตรการ โรงเรียนปลอดภัย น้ำอืดลม ขนมกรูบกรอบ

ทิศที่ ๓ วัดระวิมงคลธรรม อสม.ให้ความรู้แก่พระ ๓รูป และปรึกษากับเจ้าอาวาสให้ท่าน อาวาสเทศนาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากแก่โยมที่มาทำบุญวันพระ อสม. จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับแปรง ฟันที่ถูกวิธีแก่ประชาชนที่มาทำบุญในช่วงที่พระกำลังฉันเพลและได้มีกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานที่มาทำบุญ การสอนที่ดีคือการเป็นแบบอย่างที่ดี

ทิศที่ ๔ ร้านค้าในชุมชน ขอความร่วมมือจากร้านค้าในการติดป้ายคำแนะนำผู้ปกครองใน การเลือกซื้อขนมให้เด็ก ๐-๕ ปี ได้รับความร่วมมืออย่างดี และยังได้ขยายกิจกรรมนี้ไปยังหมู่บ้านอื่นด้วย

กลยุทธ์ ๓ มาตรฐานทางสังคม ช่วยป้องกันฟันผุ

สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง สื่อมีอิทธิพลช่วยเสริมปัจจัยการซื้อขนมหวาน ลูกอม ขนมกรูบกรอบ น้ำอืดลม มากขึ้น ผลทำให้เด็ก ๐-๕ ปี มีพฤติกรรมการบริโภคสิ่งดังกล่าวมากขึ้น ผู้ปกครองขาดความรู้ที่ ถูกต้องในการเลือกซื้ออาหาร มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่เหมาะสม เกิดปัญหาโรคในช่องปากและโรค อ้วนและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อสม. จึงได้นำปัญหา ปัญหาดังกล่าวเข้าที่ประชุมหมู่บ้าน เกิดมาตรการ งานเลี้ยงปลอดภัยน้ำอืดลม เพื่อส่งเสริมทันตสุขภาพในชุมชน เน้นให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ เสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย ขยายมาตรการงานเลี้ยงปลอดภัยน้ำอืดลมไปยังหมู่บ้านอื่นด้วย

กลยุทธ์ ๔ ประชุมทุกเดือน ย้ำเตือนการแปรงฟัน

หมู่ ๕ บ้านระวี มีการประชุมหมู่บ้านในวันที่ ๖ ของทุกเดือน ณ วัดระวิมงคลธรรม โดยเข้าไปให้ ความรู้ ฝึกทักษะการแปรงฟันถูกวิธี สาธิตการแปรงฟันถูกวิธี เพื่อกระตุ้น สร้างกระแส รณรงค์ให้คนในชุมชน ตระหนักและให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพช่องปาก และมีการทดสอบว่าแปรงถูกวิธีหรือไม่ ทุก ๓ เดือน

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพช่องปากให้กับบุตรหลาน ตนเองสามารถพัฒนาสื่อด้านทันตะ โดยใช้หนังตะลุงซึ่งเป็นศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่นมาประยุกต์เพื่อ เป็นสื่อการสอนเรื่องการแปรงฟันให้เด็กได้เรียนรู้

มีร้านค้าต้นแบบ ร่วมติดป้ายให้คำแนะนำในการเลือกซื้อขนมกรูบกรอบให้กับผู้ปกครองเด็ก และยังขยายไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง

ชุมชนให้ความร่วมมือกับมาตรการทางสังคม ในการดำเนินงานด้านทันตสุขภาพ เกิด

มาตรการงานเลี้ยงปลอดน้ำอัดลม ขยายไปหมู่บ้านใกล้เคียง

อัตราฟันผุลดลง คนในชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปาก

ผลงานเด่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอัตราฟันผุลดลง จากปี ๒๕๕๘ ๒๕๕๙ ๒๕๖๐ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๒๗, ๕๐.๐๐, ๓๗.๐๔ ตามลำดับ

โรงเรียน แคนนำหมอฟันน้อย กลุ่มเด็กไทยใจอาสา ร่วมทำกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชน กลุ่มหมอฟันน้อย ช่วยตรวจความสะอาดช่องปากน้องๆในโรงเรียนและควบคุมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียน กลุ่มเด็กไทยใจอาสา จะร่วมทำกิจกรรมในชุมชน เช่น กิจกรรมรับฝากลูกหลานในวัด ซึ่งกิจกรรมที่ทำการสอนแปรงฟัน เล่านิทานแก่เด็กๆที่มาวัดกับผู้ปกครอง

ชมรมผู้สูงอายุ มีกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในทุกๆวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา มีการออกกำลังกายด้วยโนราบิกและรำไม้พลองทุกวันพุธ มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้สามารถ เล่านิทาน สอนแปรงฟัน สอนศีลวัตรธรรมพื้นบ้าน ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและในโรงเรียนอนุบาล ผู้สูงอายุที่ติดบ้านออกมาทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม ทำให้รู้สึกตนเองมีคุณค่า ไม่เป็นโรคซึมเศร้า

ชุมชน มีการขับเคลื่อนทางสังคม งานเลี้ยงปลอดน้ำอัดลม ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ร้านค้า ได้มีการรณรงค์ติดป้ายประชาสัมพันธ์แก่ผู้ปกครองในการเลือกซื้อขนมให้บุตรหลานและยังสร้างกระแสการแปรงฟันในที่ประชุมหมู่บ้าน ทำให้ทุกคนมีการตื่นตัวในการดูแลสุขภาพช่องปาก

เขต ๑๒
๗. จังหวัดยะลา

นางรอฮีมาะ หะสีแมง อสม. หมู่ ๖ บ้านกำปงบือแน ตำบลจะกาะ จังหวัดยะลา
ประวัติส่วนตัว อายุ ๔๖ ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๙ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีบุตร ๓ คน
อาชีพ เกษตรกร รับผิดชอบ ๑๕-๒๐ หลังคาเรือน ตำบล มี ๖ หมู่บ้าน จำนวน ๑๓๗๔ หลังคาเรือน
ประชากร ๕๘๐๓ คน ชาย ๒๙๒๑ คน หญิง ๒๘๘๒ คน
คติประจำใจ ทำดียอมได้ดี
ตำแหน่งที่ได้รับ ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำตามธรรมชาติ กรรมการโรงเรียน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
ระดับตำบล	ประธาน อสม.ตำบลจะกาะ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ปี ๒๕๕๕ -ปัจจุบัน
ระดับอำเภอ	คณะกรรมการ อสม.สวัสดิการ ปี ๒๕๕๕ -ปัจจุบัน

การพัฒนาศักยภาพตนเอง

อบรม อสม. เชี่ยวชาญ สาขาทันตสุขภาพ
อบรมการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครประจำครอบครัว อสค.
อบรม อสม. เชี่ยวชาญ สาขาป้องกันและควบคุมโรค
อบรมเครือข่าย อสม.ฟ้าใส
การอบรมการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง
อบรมพัฒนาเครือข่าย อสม.ในการเฝ้าระวังจิตใจผู้ได้รับผลกระทบ

การครองตน

การเป็นผู้มีสุขภาพดี ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัวและดูแลตนเอง ในเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ อาทิตย์ละ ๒ วันครั้งละไม่ต่ำกว่า ๒๐ นาที ดูแลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกครัวเรือน ดูแลตนเองยามเจ็บป่วยเล็กน้อยอย่างถูกวิธี ไม่ซื้อยาชุดมากินเอง แต่เลือกที่จะไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และใช้ยาสามัญประจำบ้าน ดูแลตนเองสม่ำเสมอไม่ให้เจ็บป่วยง่าย ตรวจสุขภาพประจำปี ดูแลสุขภาพช่องปากโดยตรวจสุขภาพประจำปีละ ๒ ครั้ง แปร่งฟันอย่างถูกวิธี อย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง เข้า ก่อนนอน ดูแลตนเองและครอบครัวด้านสุขภาพจิต ฟังบรรยายธรรมที่มีสยิด มีการพูดคุยเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันในครอบครัว การเป็นแบบอย่างที่ดี มีการพัฒนาตนเองใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ สร้างครอบครัวให้อบอุ่น มีมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดีเป็นผู้นำ มีความเพียร ครอบครัวมีทัศนคติในการเป็น อสม.และเสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองคน

เป็นแกนนำร่วมจัดกิจกรรมสุขภาพและแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข เป็นแกนนำในการสร้างสุขภาพชุมชนยอมรับ มีกระบวนการในการสร้างศรัทธาชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนางานสาธารณสุข เพื่อนบ้านให้การยอมรับ เชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นกระตือรือร้นและเสียสละ ความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการดำเนินกิจกรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองงาน

มีทักษะในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน การเป็นผู้นำหรือมีส่วนร่วมในการจัดระบบสุขภาพชุมชน ร่วมทำเวทีประชาคม ทักษะในการแก้ปัญหาและลดปัญหาในชุมชน ทักษะในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ตามบริบทของชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาชุมชนแบบผสมผสานและการขยายบทบาทของการเป็นผู้นำการเป็นแบบอย่างในการพัฒนา มีผู้มีผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคม การพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ปัญหาสุขภาพช่องปาก

จากการทำเวทีประชาคม พบปัญหาโรคในช่องปากเป็นปัญหาลำดับที่ ๓ ของชุมชน ปัญหาฟันผุเป็นปัญหาที่แก้ไขยาก เนื่องจากประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจ และปัญหาฟันผุยังพบมากในทุกกลุ่มวัยของตำบล จึงต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และการป้องกันที่ดีที่สุดคือการแปรงฟันอย่างถูกวิธี

แรงบันดาลใจเห็นหลานทรมานจากกการปวดฟัน จึงอาสาชุมชนอย่างจริงจังเพื่อให้ทุกคนมีรอยยิ้มที่สดใสและมั่นใจ

การแก้ไขปัญหาเริ่มจากครอบครัวเป็นต้นแบบ การมีสุขภาพช่องปากที่ดีและขยายผลสู่ชุมชนต่อไป การดำเนินงานทันตสาธารณสุขในชุมชน

การดำเนินงานทันตสาธารณสุขในชุมชน ใช้กลไก บันได ๙ ขั้น สู่คนจะกวีสุขภาพฟันดี ๙

๑. ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนและประชาสัมพันธ์
๒. จัดเวทีประชาคมร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อค้นหาสาเหตุ
๓. วางแผนหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่าย
๔. กำหนดข้อตกลงในชุมชน
๕. จัดทีมตรวจฟันและให้ทันตสุขศึกษาตามบ้านโดยคณะทำงานทันตสุขภาพชุมชนและภาคีเครือข่าย
๖. ติดตามและประเมินผล
๗. สรุปการดำเนินงาน
๘. ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา
๙. พัฒนางานต่อไป

บันไดขั้น ๑ ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนและประชาสัมพันธ์

- ชี้แจงรายละเอียดต่างๆ
- กำหนดวันประชาคม
- แบ่งหน้าที่กระจายข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์
- แต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน
- แต่งตั้ง อสม เขียวชาญด้านทันตสาธารณสุข จำนวน ๔ ราย

บันไดขั้นที่ ๒.จัดเวทีประชาคมร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อค้นหาสาเหตุ พบปัญหา ๕ เรื่อง

- ไม่แปรงฟัน
- ขาดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ
- การแปรงฟันไม่ถูกวิธี
- ผู้ดูแลไม่มีความตระหนัก
- อาหารการกิน

บันไดขั้นที่ ๓.วางแผนหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่าย

- สอนแปรงฟันให้ อสม และคนอื่นๆและภาคีเครือข่าย
- ประเมินหลังจากสอนแปรงฟัน
- ลงเยี่ยมร้านค้าในชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อสำรวจอาหารแปรงสีฟันและยาสีฟันที่จำหน่าย

บันไดขั้น๔.กำหนดข้อตกลงในชุมชน

อสม.และภาคีเครือข่าย

- ให้ อสม.และภาคีเครือข่ายลงเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้นให้ความรู้ สอนการแปรงฟันที่ถูกวิธีและประเมินการแปรงฟันถูกวิธี

ชุมชน

- ส่งเสริมให้ประชาชนแปรงฟันอย่างถูกวิธีตามหลัก ๒ ๒ ๒
- ส่งเสริมให้ร้านค้าในชุมชนขายแปรงสีฟันและยาสีฟันที่เหมาะสม
- ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดอาหารหวาน
- ส่งเสริมให้คนในชุมชน ลด ละ เลิก บุหรี่

บันไดขั้นที่๕.จัดทีมตรวจฟันและให้ทันตสุขภาพศึกษาตามบ้านโดยคณะทำงานทันตสุขภาพชุมชนและภาคีเครือข่าย

- สอบถามเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากของแต่ละคนในบ้านพร้อมตรวจสุขภาพช่องปาก
- ให้ทันตสุขภาพพร้อมสอนและสาธิตการแปรงฟันถูกวิธี ทำแบบทดสอบก่อนหลังให้ความรู้
- ให้ทุกคนในบ้านแปรงฟันอย่างถูกวิธีให้ดู เพื่อทำการประเมิน

ค้นหาบุคคลต้นแบบ นายมังโซ หาสีแมงผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ตำบลจะก๊วะ อ.รามัน จ. ยะลา

กิจกรรมค้นหาบุคคลต้นแบบสุขภาพฟันดีในชุมชน ร่วมลงเยี่ยมกับบุคคลต้นแบบ ประชาชนเกิดความตื่นตัวและความตระหนัก งานบรรลุตามเป้าหมายประชาชนมีสุขภาพช่องปากที่ดีขึ้น

เกิดนวัตกรรมสมุดตรวจสุขภาพช่องปากประจำครอบครัว นวัตกรรมหนังสือพิเศษจงบอกข้าเถิดว่าสุขภาพช่องปากสำคัญไฉน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำงานชุมชนให้ครอบคลุมและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บันไดขั้นที่ 6.ติดตามและประเมินผล

-ลงเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินการแปรงฟันถูกวิธี อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ในแต่ละบ้าน โดยใช้สมุดสุขภาพช่องปากประจำครอบครัวในการบันทึกข้อมูล

-หากไม่สามารถแปรงฟันได้อย่างถูกวิธีแล้วก็จะประเมินอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในแต่ละบ้าน

-มีการคืนข้อมูลสู่ชุมชนในแต่ละบุคคล

บันไดขั้นที่๗.สรุปการดำเนินงาน

ก่อนทำกิจกรรม ประชาชนมีแผ่นคราบจุลินทรีย์ ขี้ฟัน ประชาชนไม่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ประชาชนแปรงฟันไม่เป็น ไม่ถูกวิธี

หลังทำกิจกรรม ประชาชนมีแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลง ชี้อ่อน ประชาชนมีความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ประชาชนสามารถแปรงฟันได้อย่างถูกวิธี

วิธีตรวจแผ่นคราบจุลินทรีย์ ใช้หลอดดูดน้ำในการชุดโดยเริ่มชุดจากคอฟันก่อน

บันไดขั้นที่ ๘. ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา

ปัญหาที่พบ ในช่วงแรกประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เนื่องจาก อายุ ไม่กล้า อ้าปากแปะแปรงฟันให้ดู

แนวทางการแก้ไข อธิบายให้ประชาชนเข้าใจถึงการทำงานเชิงรุกเพื่อลดปัญหาสุขภาพช่องปากในชุมชน มีการพูดคุยหยอกล้อเพื่อสร้างความสนิทสนมทำให้เกิดความเชื่อใจมากขึ้น

ลงติดตามให้ถี่และบ่อยมากขึ้นเพื่อให้ชุมชนยอมรับ

บันไดขั้นที่ ๙. พัฒนางานต่อไป

๑. ขยายผลการใช้นวัตกรรมในพื้นที่อื่นๆ

๒. คณะทำงานทันตสุขภาพชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่ายลงชุมชน อย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง

๓. ลงชุมชนเยี่ยมบ้านตรวจฟัน สอนการแปรงฟันอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินกิจกรรมทันตสุขภาพในชุมชน

กลุ่มเด็กปฐมวัย

- ตรวจฟันและให้ความรู้แก่ครู ศพด. และผู้ปกครองเด็ก 0-5 ปี เรื่องทันตสุขภาพโดยส่งเสริมเรื่อง 3 ล ลดของหวาน ลดดื่มนมจากขวดและลดนมมื่อติด

- สอนการแปรงฟันแบบถูไป ถูมาสำหรับเด็ก แบบขยับปิด-ปิด สำหรับครู ผู้ปกครอง ตามหลัก 2 2 2 และให้ทุกคนแปรงฟันตาม

- ประกวดหนูน้อยฟันดี

- รมรงค์ให้ผู้ปกครองพาบุตรหลานมาเคลือบฟลูออไรด์ตั้งแต่ฟันซี่แรกขึ้นและให้มาตามนัด

กลุ่มเด็กวัยเรียน

- ตรวจฟันและให้ความรู้แก่ครูและเด็กนักเรียนพร้อมเรียนรู้เรื่องทันตสุขภาพโดยส่งเสริม เรื่อง ปลอดภัยลดอาหารหวานในโรงเรียนและส่งเสริมนมฟลูออไรด์

- สอนการแปรงฟันแบบถูไป ถูมาสำหรับเด็กอนุบาล แบบขยับปิด ปิด สำหรับครูและเด็ก

- แต่งตั้งแกนนำนักเรียนฟันดีในโรงเรียน

กลุ่มวัยรุ่น/นักศึกษา กลุ่มวัยทำงาน

- ตรวจฟันและให้ความรู้เรื่องทันตสุขภาพ โดยส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยลดอาหารหวาน โดยเฉพาะในงานเลี้ยงและงานบุญต่างๆ

- สอนการแปรงฟันแบบขยับปิด ปิด ตามหลัก 2 2 2 และให้ทุกคนแปรงฟันตาม

- คัดเลือกประชาชนฟันดี

กลุ่มผู้สูงอายุ

- ตรวจฟันและให้ความรู้เรื่องทันตสุขภาพ โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าโครงการฟันเทียมพระราชทาน

- สอนการแปรงฟันแบบขยับปิด ปิด ตามหลัก 2 2 2 และให้ทุกคนแปรงฟันตาม

- ประกวดผู้สูงอายุฟันดี

สรุปผู้สูงที่ต้องการฟันเทียม จำนวน 34 คน เข้าร่วมโครงการ 29 คน และได้รับฟันเทียมพระราชทาน จำนวน 25 คน
ผลการดำเนินงานย้อนหลัง 3 ปี พบทุกกลุ่มวัยมีโรคฟันผุลดลง

กลุ่ม	สถานการณ์โรคฟันผุ ร้อยละ		
	2558	2559	2560
เด็กปฐมวัย	76.67	71.7	67.74
วัยเรียน	69.82	64.22	56.77
วัยรุ่น/นักศึกษา กลุ่ม	62.02	59.49	51.42
วัยทำงาน	77.03	75.28	68.67
สูงอายุ	68.49	67.11	55.95

นวัตกรรมสมุดตรวจสุขภาพช่องปากประจำครอบครัว

ความเป็นมา จากการติดตามเยี่ยมบ้านลงชุมชน พบปัญหาการบันทึกข้อมูล จึงคิดนวัตกรรมดังกล่าว โดยมีประโยชน์คือ อสม.สามารถตรวจฟันและบันทึกข้อมูลสุขภาพช่องปากอย่างง่ายได้ เก็บข้อมูลและติดตามง่ายขึ้น ทราบปัญหาทันตสุขภาพของแต่ละคนในครอบครัว ง่ายต่อการแก้ไขปัญหา

เมื่อประเมินความพึงพอใจ จาก อสม. หมู่ ๖ จำนวน ๙ คน พบว่า พอใจมากที่สุด ๘ คน

นวัตกรรมหนังสือวิเศษจบอกข้าเถิดว่าสุขภาพช่องปากสำคัญไฉน

ความเป็นมา เมื่อลงชุมชน พบปัญหาประชาชนขาดความรู้เรื่องทันตสุขภาพ ขาดสื่อที่เข้าใจง่าย จึงได้จัดทำสื่อเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องทันตสุขภาพเบื้องต้น ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้อย่างถูกวิธี ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้เผยแพร่สู่ชุมชนได้

เมื่อประเมินความรู้ก่อน-หลัง จำนวน ๑๕ ช้อ กับประชาชน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๘๖ คน พบว่า ก่อนให้ความรู้มีผู้ตอบถูก ๑๒-๑๕ ช้อ จำนวน ๒๑ คน หลังประเมิน เพิ่มเป็น ๑๓๔ คน

แผนการขับเคลื่อน

- ๑.บูรณาการงานทันตสุขภาพกับงานอื่นๆ
- ๒.จัดทำคู่มือสุขภาพช่องปากเป็นภาษายาวีแจกตามบ้าน

ยึดแนวทางศาสนา หะดีษของท่านบิหมุฮัมมัด เกี่ยวกับการแปรงฟัน

หากไม่เป็นการยากลำบากแก่ประชาชนของฉัน ฉันจะใช้พวกเขาให้ปร่งฟันหรือดูฟันทุกครั้งที่จะละหมาด

เขต๑๒

๘ จังหวัดสงขลา

นางบุษกร สุวรรณทวี อสม. หมู่ ๖ บ้านเหล่า ตำบลเขารูปช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

หมู่ ๖ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ชาย ๙๑๑ คน หญิง ๑,๐๓๒ คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๓๗ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๑๓ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบุตร ๓ คน อาชีพ แม่บ้าน รับผิดชอบ ๑๔ หลังคาเรือน

คติประจำใจ -

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	รองประธาน อสม. โซนหัวพรุชั้นนอก คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการวัด คณะกรรมการออมทรัพย์ คณะกรรมการเลือกตั้งประจำหมู่บ้าน ประธานชมรมคนรักกีฬา ประธานชมรมรวมดาวสาว ๑๖ ทูตส่งเสริมสุขภาพจิตดีเด่น
ระดับตำบล	-
ระดับอำเภอ	อสม.ดีเด่น สมาชิก กสว.เทศบาลเมืองเขารูปช้าง
ระดับจังหวัด	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๕๐	ชนะการประกวดบ้านตัวอย่างหมู่ ๖ ระดับเงินบ้านนี้ปลอดภัยน้ำยุงลาย
๒๕๕๔	ประกาศนียบัตรจิตอาสาเข้าร่วมเครือข่ายต้านภัยเอดส์ ตำบลเขารูปช้าง
๒๕๕๕	ชนะเลิศทูตวัฒนธรรมสร้างรอยยิ้มในงานสัปดาห์สุขภาพจิตแห่งชาติส่งเสริมสุขภาพจิตดีเด่น
๒๕๕๖	อสม.ดีเด่น ระดับอำเภอ สาขาสุภาพจิตชุมชน
๒๕๕๖	ทูตส่งเสริมสุขภาพจิตดีเด่น

การครองตน

มีสุขภาพดี รวมถึง สุขภาพช่องปากดี ไม่มีฟันผุ โดยการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี เป็นแบบอย่างที่ดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ดัชนีมวลกายปกติ สามีเข้าร่วมโครงการเลิกบุหรี่ เป็นแบบอย่างที่ดีด้านสุขภาพ มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยการศึกษาหาความรู้ เข้าร่วมประชุม อบรม อ่านหนังสือ มีครอบครัวอบอุ่น มีมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดี ครอบครัวมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็น อสม.และเสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองคน

เป็นแกนนำจัดกิจกรรมสุขภาพและแก้ปัญหาสาธารณสุขของชุมชน ติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคและรณรงค์ต่อต้านโรคต่างๆรวมทั้งการส่งเสริม การดูแลสุขภาพช่องปากเป็นประจำ ใช้กระบวนการในการสร้างศรัทธา ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข มีความเป็นประชาธิปไตย และประสานงานในชุมชนทุกระดับ โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนหลายด้าน

การครองงาน

มีการบริหารจัดการงานทันตสาธารณสุขในชุมชน ร่วมกับแกนนำหมู่บ้านและคนอื่นๆ ระดมความคิดเห็น ขอสนับสนุน งบประมาณ มีการทำงานเป็นทีม นำความรู้มาจัดบริการใน ศสมช.อย่างต่อเนื่อง ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้แก่ชุมชน เป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนแบบผสมผสาน ร่วมจัดบริการทันตสุขภาพในชุมชน มีผลงานเป็นที่ยกย่องในชุมชน

จัดตั้งชมรมคนรักฟันหมู่ ๖ บ้านเหล่า เพื่อดูแลสุขภาพร่างกายและสุขภาพช่องปาก รวมทั้งดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ เช่น รณรงค์ลูกน้ำยุงลาย การให้เสียงตามสายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ

การดำเนินงานทันตสาธารณสุข

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เกิดการขับเคลื่อนชุมชน ในการแก้ปัญหาสุขภาพช่องปาก
๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชนในชุมชน ให้สามารถจัดการแก้ปัญหาสุขภาพช่องปากได้ด้วยตนเอง
๓. เพื่อพัฒนาการจัดบริการที่มีคุณภาพและครอบคลุมประชากรเป้าหมายเพิ่มขึ้น
๔. เพื่อสร้างกระแสการแปร่งฟันให้เกิดขึ้นในชุมชน
๕. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพช่องปากดี

กิจกรรม

กลุ่มเด็ก ๐-๒ ปี ให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็ก เนื่องจากวัยนี้ยังไม่สามารถแปร่งฟันได้เอง จึงเข้าไปให้ความรู้แก่ ผู้ดูแลแบบตัวต่อตัว แบ่งกลุ่มสมาชิก ชมรมคนรักฟันและ อสม.ที่รับผิดชอบและสมาชิกชมรมคนรักฟัน ๓ คน ต่อผู้ดูแลเด็ก ๓ คน โดยให้ความรู้เรื่องการรับประทานอาหาร รูดเหล็กและไอโอดีนการเลี้ยงลูกให้สมมติ สมส่วนฟันดี สาธิตการเช็ดเหงือก ลื่นกระพุ้งแก้ม ให้ความรู้เรื่องการเลิกลมขวด สาธิตการแปร่งฟัน

กลุ่มเด็ก ๓-๕ ปี ร่วมกิจกรรม ๓ โครงการ

โครงการที่๑ หนูน้อยฟันสวย ร่วมสานฝันที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดเขมอูทิศ ปี ๒๕๕๘

กิจกรรม ด้านการส่งเสริมวิธีการนำเสนอขั้นตอนการแปร่งฟัน การดูแลรักษาอย่างถูกวิธี สร้างสำนึกให้เด็กรักการแปร่งฟัน

กิจกรรม ด้านการให้ความรู้การดูแลรักษาสุขภาพพัฒนาการเด็กเล็กและการป้องกัน

โรคติดต่อทางเดินหายใจและสัมผัส

ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และการดูแลรักษาสุขภาพช่องปากแก่ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็ก

เล็กเทศบาลเมืองเขารูปช้างและผู้ปกครองเด็ก

ฝึกทักษะผู้ปกครองในการทำความสะอาดช่องปากและตรวจฟันเด็ก

ฝึกเด็กแปร่งฟันหลังอาหารกลางวัน

ประกวดหนูน้อยฟันสวย

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมทันตสุขภาพด้านฟันผุ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัดแหม่มอุทิศ ปี ๒๕๕๙ โดยจัดฐานให้ความรู้

ฐานที่ ๑ กินดี กินถูก(ต้อง) ลูกแข็งแรง

ฐานที่ ๒ ฟันดี มีฟลูออไรด์

ฐานที่ ๓ ยิ้มทั้งที ต้องไม่มีซี่ฟัน

โครงการที่ ๓ โครงการพัฒนาสติปัญญาและพัฒนาการทางอารมณ์เด็กปฐมวัยสำหรับผู้ดูแลเด็ก ปี ๒๕๖๐ กิจกรรม ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก และครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ ด้านสุขภาพช่องปาก สาธิตการใช้หลอดกาแฟในการตรวจซี่ฟัน

ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ครูประถมศึกษา ได้รับการพัฒนาศักยภาพเรื่องทักษะการแปรงฟันคุณภาพในเด็กเล็กและการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทันตบุคลากรและ อสม.

กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ติดตามเยี่ยมแม่ดู แลลูก หลังคลอด เพื่อดูแลสุขภาพกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และมารดาหลังคลอด โดยให้ความรู้ แนะนำ สาธิตการแปรงฟัน ๒๒๒ แนะนำให้ใช้ไหมขัดฟันทุกวัน แนะนำเรื่องการรับประทานอาหารของหวานและอาหารที่อุดมไปด้วยแป้งแต่น้อย ตรวจช่องปากพื้นฐานให้แก่กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ให้ความรู้กรณีแม่ท้องมีฟันผุหลายซี่มีโอกาสเสี่ยงที่ทำให้เชื้อถ่ายทอดสู่ลูก และถ้าแม่มีเหงือกอักเสบโอกาสที่เด็กจะเกิดภาวะคลอดก่อนกำหนดและน้ำหนักแรกเกิดน้อย

กลุ่มวัยเรียน ชมรมรักษ์ฟัน ร่วมกับ **เจ้าหน้าที่ รพ.สต.เขารูปช้าง** ทำโครงการพืดูแลน้องในโรงเรียนประถมศึกษา โดยสอนสาธิตการตรวจฟัน สาธิตการแปรงฟัน แก่แกนนำนักเรียน ให้เด็กเคี้ยวเม็ดสีและย้อมสีฟันและแปรงฟันจริง ให้ความรู้เบื้องต้นเรื่องอาหารที่มีประโยชน์และมีโทษต่อฟัน

กลุ่มวัยทำงาน เป็นผู้ช่วยช่างเก้าอี้ให้แก่ทันตภิบาลในการบริการทางทันตกรรม โดยให้ความรู้และสาธิตการแปรงฟัน การใช้ไหมขัดฟัน การดูแลฟันปลอม การจัดฟันแฟชั่น การแนะนำการตรวจสุขภาพฟันปีละ ๒ ครั้ง และเข้าไปให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังหญิงในราชทัณฑ์

กลุ่มผู้สูงอายุ โครงการ ๗ ฟันดี ให้ความรู้ด้านทันตสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ ตรวจสุขภาพช่องปากแก่ผู้สูงอายุในชมรม สอนและสาธิตการแปรงฟัน แนะนำการดูแลฟันปลอม แนะนำเรื่องอาหารที่มีประโยชน์และการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้พิการ คิดค้น สายรัดมือช่วยการแปรงฟัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแปรงฟันที่ดีขึ้น ทำจาก แปรงสีฟันขนาดต่างๆ กระจบอกไม้ไผ่ ด้ามมือจับของรถจักรยาน ก้อนฟองน้ำ ท่อ pvc ลูกบอล ลูกเทนนิส กระจบองแป้ง และยางยืด อุปกรณ์สำหรับเจาะ ซึ่งผลิตมาแล้วจะมีราคาถูกกว่าแปรงสีฟันไฟฟ้า และหาซื้อวัสดุได้ง่าย มีการประเมินความพึงพอใจกับผู้ป่วยและญาติ พบมีความพึงพอใจมากถึงมากที่สุด ร้อยละ ๗๐ และยังคงขยายไปยังพื้นที่ หมู่อื่นให้ผู้พิการใช้ด้วย

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
๒. วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ ค้นข้อมูล เวทีประชาคม
๓. กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
๔. จัดทำแผน
๕. ดำเนินกิจกรรม
๖. ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

๑. ความศรัทธาผู้นำ
๒. ได้รับความร่วมมือจากผู้ป่วย ผู้ดูแลและญาติ
๓. ประชาชนเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปาก
๔. มีเครือข่ายดูแลฟันครอบคลุมทุกหมู่บ้าน
๕. มีการจัดทำแผนงานต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ขยายเครือข่ายในการทำงาน และเข้าไปให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ในเรือนจำจังหวัด และเรือนจำกลาง เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ถูกจำกัดด้วยพื้นที่และไม่สามารถดูแลสุขภาพช่องปากได้ดี รวมถึงบริบทพื้นที่ที่อยู่ใกล้ค่ายทหาร ดังนั้นจะขยายการดำเนินงานในนักศึกษาวิชาทหาร
๒. เป็นที่เรียนรู้ และพร้อมการรองรับการศึกษาดูงาน ในกับการประดิษฐ์สายรัดมือช่วยจับแปรงสีฟัน

เขต ๑๒

๙ จังหวัดตรัง เน้นสูงอายุ แต่ก็ทำทุกวัย

นาย วิรัตน์ แก้วลาย อสม. หมู่ ๖ บ้านควนยอดทอง ตำบลบางรัก อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ตำบลบางรัก เป็น ๑ ใน ๑๕ ตำบลของอำเภอเมืองตรัง มีทั้งหมด ๖ หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือนในบ้านควนยอดทอง หมู่ ๖ มี ๒๕๓ หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด ๘๓๑ คน เพศชาย ๔๐๗ คน เพศหญิง ๔๒๔ คน ประวัติส่วนตัว อายุ ๖๖ ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๒๑ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีบุตร ๓ คน อาชีพ ทำสวน (กรีดยาง) ปัจจุบันรับผิดชอบทั้งหมด ๑๐ ครั้วเรือน สมาชิก ๓๐ คน
 คติประจำใจ มุ่งมั่น ตั้งใจ ทำให้สำเร็จ
 ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	ประธานชมรม อสม.
ระดับตำบล	ชมรม อสม. รพ.สต.บางรัก ประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ประธานอาสาพัฒนาชุมชน คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ คณะกรรมการยุติธรรมชุมชน คณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือคนพิการ
ระดับอำเภอ	รองประธานชมรม อสม. ประธานชมรม อสม.
ระดับจังหวัด	อาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๔๕	อาสาสมัครพัฒนาชุมชน (อช) ดีเด่น
๒๕๔๖	อสม.ดีเด่น ระดับจังหวัด
๒๕๕๐	อาสาสมัครสาธารณสุขปฏิบัติงานดีเด่นระดับสถานีอนามัยจาก สสอ.เมืองตรัง
๒๕๕๕	รองชนะเลิศอันดับ ๑ แกนนำผู้สูงอายุดีเด่นด้านทันตสาธารณสุข
๒๕๕๕	ชนะเลิศโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวภาคเครือข่าย การให้บริการและการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแม่และเด็กในชุมชน
๒๕๕๖	อสม.ดีเด่น ด้านทันตสาธารณสุข
๒๕๕๖	ภาคีศรีทันตภาคใต้ จ.ตรัง
๒๕๕๖	อสม.ดีเด่น ด้านการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพ
๒๕๖๐	อสม.ดีเด่น สาขาทันตสาธารณสุข
๒๕๕๔-ปัจจุบัน	จัดตั้งกองทุนแปรงสีฟัน ยาสีฟัน
วิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านสาธารณสุข	

การครองตน

ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี ตนเองและครอบครัวตรวจสุขภาพประจำปี ไม่มีโรค เป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ยุ่งกับอบายมุข พัฒนาตนเองใฝ่หาความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ส่วนรวม ครอบครัวอบอุ่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี ครอบครัวมีทัศนคติที่ดีและเสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองคน

เป็นแกนนำร่วมจัดทำแผนสุขภาพชุมชน ค้นหาปัญหาในชุมชน สร้างศรัทธาชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนางานสาธารณสุข มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการดำเนินกิจกรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม

การครองงาน

สามารถจัดทำแผนสุขภาพชุมชน ร่วมทำเวทีประชาคม เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนในการนำปัญหาเข้าบรรจุในแผนของ อบต. สรุปผลการดำเนินงานและนำเสนอแก่ที่ประชุมกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบางรัก

ปัญหาสุขภาพช่องปาก

จากการทำเวทีประชาคม พบปัญหาโรคในช่องปากเป็นปัญหาลำดับที่ ๔ ของชุมชน ได้เห็นปัญหาโดยมีบทบาทสำคัญคือผลักดันงานด้านสาธารณสุขเข้าสู่แผนสุขภาพตำบลและกองทุนหลักประกันสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรัก เขียนโครงการเพื่อของบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม เป็นแกนนำในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในการดำเนินตามกิจกรรมของโครงการ เช่น โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โครงการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก โครงการอบรมความรู้ด้านทันตสุขภาพ รพ.สต. บางรัก โครงการ อสม.ตำบลบางรัก รักษ์ฟัน โครงการพัฒนาการสมวัย ใส่ใจบุตรหลาน โครงการเด็กบางรัก ๐-๕ ปี ฟันสวยยิ้มใส โครงการฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพในชุมชน

การทำงานเน้นการจัดบริการงานสาธารณสุขแบบบูรณาการ ๔ ด้าน คือการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้แก่ การตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจหาระดับน้ำตาลในเลือด เฝ้าระวังภาวะโภชนาการ งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ รณรงค์การป้องกันโรคตามฤดูกาล การจัดบริการทันตสาธารณสุขในชุมชน ได้แก่ ตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้นและให้คำแนะนำ

การดำเนินงานทันตสาธารณสุข

ชุมชนมีปัญหาสุขภาพช่องปาก ได้รับการตรวจฟันน้อย และทันตบุคลากรมีไม่เพียงพอ จึงมีแนวคิดสร้างทีม อสม. ส่งผลให้เกิดทีมหมอฟันในชุมชนขึ้น และผลการดูแลในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ เด็ก ๐-๕ และผู้สูงอายุ มีปัญหาลดลง

ผลสำรวจปัญหาสุขภาพช่องปากจากทีมหมอฟันชุมชน ในปี ๒๕๕๖-๒๕๖๐ ปี ๒๕๖๐ หญิงตั้งครรภ์ จำนวน ๓ คน อายุ ๐-๕ ปี จำนวน ๕๔ คน และผู้สูงอายุ จำนวน ๑๑๑ คน

หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจช่องปากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๒.๘๕ ในปี ๒๕๕๖ เป็นร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๐ มีฟันผุและเหงือกอักเสบ ลดลง จากร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๕๖ จนปี ๒๕๖๐ ไม่มีฟันผุและเหงือกอักเสบเลย

เด็ก ๐-๕ ปี ได้รับการตรวจจร้อยละ ๑๐๐ ทุกปี มีฟันผุที่ลดลง จากปี ๒๕๕๖ ร้อยละ ๕๖.๘๘ เหลือ ๒๗.๗๘ ในปี ๒๕๖๐

ผู้สูงอายุ ได้รับการตรวจช่องปากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๙.๕๔ ในปี ๒๕๕๖ เป็นร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๐ มีฟันผุและเหงือกอักเสบ ลดลง จากร้อยละ ๕๓.๗๐ ,๘๑.๔๘ ในปี ๒๕๕๖ ลดลงเหลือ ๓๘.๗๓,๓๓.๓๓ ตามลำดับในปี ๒๕๖๐

เป้าหมายที่ยากให้เกิดในชุมชน

๑.หญิงตั้งครรภ์ไม่มีปัญหาสุขภาพช่องปาก

ดำเนินการ โดยเยี่ยมหลังคลอดให้ความรู้การเลี้ยงนมแม่ แนะนำด้านการบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ อาหารที่เสริมให้มีน้ำนม

๒. เด็กในชุมชนไม่มีฟันผุ

เด็กอายุ ๐-๕ ปี โดยเยี่ยมหลังคลอด ๓ ครั้ง แนะนำแม่ให้ไปรับวัคซีน แนะนำ การตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้น การทำความสะอาดช่องปากโดยใช้ผ้าสะอาดเช็ดเหงือก กระจกแก้ม เด็กอายุ ๖ เดือนขึ้นไป แนะนำการใช้แปรง-ยาสีฟันที่มีจำหน่ายในกองทุนตำบล สอนวิธีแปรงฟันโดยใช้สื่อโมเดลยักษ์ จัดทำและจัดทำหนังสือนิทาน เป็นสื่อฟังดี ฟันไม่ผุให้แก่วัยรุ่นและผู้ดูแลเด็ก โยจัดทำกติกา ระบบการเยี่ยมและคืนหนังสือนิทาน

กลุ่มวัยเรียน ทำหน้าที่เป็นดีเจร่วมกับนักเรียน ในกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน กระตุ้นผ่านอสม.น้อยในโรงเรียน นำบทความที่ได้จาก รพ.สต.ให้เด็กอ่านเสียงตามในทุกวันจันทร์-ศุกร์ หลังพักเที่ยง ให้แนวคิดกับโรงเรียนว่า เราไม่สามารถติดตามการแปรงฟันของเด็กที่บ้านได้ทุกคน แต่ถ้าเด็กได้แปรงฟันที่โรงเรียน อย่างน้อยก็เป็นการทำความสะอาดที่เราประเมินผลได้ชัดเจน โดยจะตรวจสุขภาพช่องปากวัยเรียนเบื้องต้น ให้สุขศึกษาแก่นักเรียน ลงบันทึกในแบบแจ้งผลการตรวจสุขภาพช่องปากและส่งต่อเพื่อรับการรักษาทันตกรรมที่ รพ.สต.

๓. วัยทำงาน/ผู้สูงอายุได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากทุกคน

วัยทำงาน ร่วมกับทีมหมอพื้นชุมชน โดยการตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้น แนะนำการแปรงฟันหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง สอนวิธีแปรงฟันโดยใช้สื่อโมเดลยักษ์ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกันตนทราบถึงสิทธิการรักษาทางทันตกรรมเพื่อการเพิ่มการเข้าถึงบริการ รณรงค์ร้านกาแฟในชุมชน หวานน้อยบอกได้

ผู้สูงอายุ คัดกรองผู้สูงอายุ ๓ กลุ่ม กลุ่มติดสังคม (ฟังตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน สังคมได้) กลุ่มติดบ้าน (ดูแลตนเองได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง) กลุ่มติดเตียง(ฟังตนเอง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิการ หรือทุพพลภาพ) โดยการตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้น แนะนำการแปรงฟันหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง สอนวิธีแปรงฟันโดยใช้สื่อโมเดลยักษ์ ดัดแปรงสีฟันให้เหมาะกับผู้สูงอายุที่ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ผลิตน้ำสมุนไพร สูตรลดเหงือกอักเสบ จากใบฝรั่งและ กานพลูและติดตามสรุปการวัดความพึงพอใจในการใช้น้ำยาสมุนไพรในผู้สูงอายุจำนวน ๑๐๐ คน ผลพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ในภาพรวมระดับมากที่สุด ร้อยละ ๙๔.๐๐ พึงพอใจด้านคุณภาพในภาพรวมระดับมากที่สุด ร้อยละ ๙๖.๓๓ พึงพอใจด้านประโยชน์ในภาพรวมระดับมากที่สุด ร้อยละ ๙๑.๐๐

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
๒. วิเคราะห์ปัญหา ค้นข้อมูล เวทีประชาคม
๓. กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
๔. จัดทำแผน
๕. ดำเนินกิจกรรม
๖. ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

๑. มีเครือข่ายช่วยเหลืองานทันตสาธารณสุขในชุมชน หมอฟันชุมชน มีสื่อกลุ่มออนไลน์ เพื่อติดต่อประสานงาน
๓. หญิงตั้งครรภ์ เป้าหมาย ๓ คน ได้รับการตรวจฟันทุกคนไม่มีฟันผุและไม่มีเหงือกอักเสบ
๔. เด็กแรกเกิด ๐-๕ ปี เป้าหมาย ๕๔ คน ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากทุกคนทำให้ปัญหาฟันผุลดลง
๕. ผู้สูงอายุเป้าหมาย ๑๑๑ คน ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้นทุกคน ได้รับการส่งต่อทางทันตกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้ปัญหาฟันผุและเหงือกอักเสบลดลง ได้เข้าร่วมโครงการฟันเทียมพระราชทานจำนวน ๑๐๒ คน เข้าโครงการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๘๒ ราย ฟันรากเทียมในโครงการ ๒ ราย
๖. ได้ค้นพบบุคคลต้นแบบ อายุ ๗๓ ปี มีฟัน ๒๙ ซี่ เป็นตัวอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพช่องปาก
๗. ได้ส่งครอบครัวต้นแบบประกวดแปรงฟัน ประเภททีม ๓ คน ชนะเลิศอันดับ ๑ ในปี ๒๕๕๗ ทำให้คุณวิลา ผู้ชนะเลิศ เกิดแรงบันดาลใจสมัครเป็น อสม. ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
๘. ผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน ๑ ราย ได้รับการแปรงฟันที่ถูกต้อง
๙. แหล่งศึกษาดูงานของนักศึกษาทันตแพทย์ จาก มอ.สงขลา อสม.จากรพ.สต.บ้านสวน ต.เฉลิมพระเกียรติ จ.พัทลุง และชมรมผู้สูงอายุบ้านน้ำผุด

ปัจจัยความสำเร็จ

๑๐. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
๑๑. การให้ทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑๒. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๓. ขยายการดำเนินงานให้เด่นทุกกลุ่มวัย
๔. เผยแพร่การดำเนินงาน/นวัตกรรมให้เกิดขึ้นทุกตำบล
๕. เพิ่มเครือข่าย/แกนนำด้านทันตสาธารณสุข

เขต๑๒
๑๐. นราธิวาส

นายอับดุลเลาะ กาโอง อสม หมู่ ๘ บ้านไอร์จาดา ตำบลโคกสะตอ อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
ประวัติส่วนตัว อายุ ๕๘ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๒๖ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีบุตร ๕ คน
อาชีพ ทำสวน
คติประจำใจ -
ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	กรรมการหมู่บ้าน รองประธานชมรมในระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครมาลาเรีย ประจำหมู่บ้าน(ออมม.)
ระดับตำบล	รองประธานชมรมในระดับตำบล อดีตเป็นประธาน อสม.ระดับตำบล
ระดับอำเภอ	อสม.

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ
-กรรมการมัสยิด ดำรงตำแหน่งคอบเต็บ ประจำมัสยิดอานาตุตตีน บ้านไอร์จาดา หมู่ ๘ ตำบลโคกสะตอ
-ครูสอนในศูนย์การเรียนรู้ประจำมัสยิด (ตาดีกา)
-กรรมการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการทำอากาศขยายแห่งประเทศไทย
-รางวัลเกียรติคุณดีเด่นด้านการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู จากสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอหรือเสาะ วันที่ ๑๕ มค ๕๘
-รองชนะเลิศอันดับที่ ๒ พนักงานมาลาเรียชุมชนดีเด่น (MPW) จาก สสจ.นราธิวาส วันที่ ๒๙ พย๕๕
-รองชนะเลิศอันดับที่ ๑ พนักงานมาลาเรียคลินิกชุมชนดีเด่น (MPW) จาก สสจ.นราธิวาส วันที่ ๒๙ พย๕๕
-อสมดีเด่น สาขาการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ อำเภอหรือเสาะ จาก สสจ.นราธิวาส วันที่ ๒๐ มี.ค. ๕๖
- อสม ดีเด่น ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากและป้องกันโรคในชุมชน อำเภอหรือเสาะ จาก ครงกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอ วันที่ ๒๙ก.ย.๕๙
-รางวัลผู้นำด้านสุขภาพ (Health Leader) ภาคใต้ รับจาก ศูนย์อนามัยที่ ๑๒ จ.ยะลา โดยอธิบดีกรมอนามัย วันที่ ๑๗ พค ๒๕๖๐
-รางวัลภาคีศรีทันตะภาคใต้ จ.นราธิวาส ปี ๒๕๕๙ จากคณะกรรมการสาธารณสุขภาคใต้ มอบโดยผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ ๑๑ วันที่ ๓๑ ก.ค. ๒๕๖๐

การครองตน

มีคุณสมบัติที่ดี เป็นผู้มีความสุขภาพดี เป็นแบบอย่างที่ดี การพัฒนาตนเอง มีครอบครัวอบอุ่น มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี

การครองคน

เป็นแกนนำจัดกิจกรรมสุขภาพและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขมูลฐานของชุมชน ชักชวนเพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหา กระบวนศรัทธา ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ปฏิบัติ ร่วมกันพัฒนาในทุกกิจกรรม ยึดหลักความเป็นประชาธิปไตย ยึดหลักการประสานงาน สื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร

การครองงาน

มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่และกิจกรรมที่ได้รับการมอบหมาย ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จนบรรลุผลสำเร็จและมีคุณภาพ โดยมีทีมงานที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสุขภาพตำบลและชุมชน

ผลงานเด่นโครงการฟันดี วิถีกำแพง อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

สาเหตุที่เด็กนักเรียนเป็นโรคฟันผุมาก เนื่องจากเด็กไม่แปรงฟันที่บ้าน มีบ้างที่แปรงตอนเช้าก่อนมาโรงเรียน และเกือบทั้งหมดไม่แปรงฟันก่อนนอน หมอจึงตั้งคำถามให้แสดงความคิดเห็นว่า การแปรงฟันที่โรงเรียนอย่างเดียววันละ ๑ ครั้ง ไม่เพียงพอ ทำอย่างไรให้เด็กแปรงฟันที่บ้าน หมอขออนุญาตผม ไปเยี่ยมที่บ้าน หลังจากได้ลงเยี่ยมบ้าน ก็มีการปรึกษาหารือหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน และการที่ตนเองมีศักยภาพเป็นผู้นำในชุมชนจึงได้รับการมอบหมายให้เป็นแกนนำร่วมคิด หาแนวทาง และช่วยแก้ปัญหาของชุมชน และเป็นผู้ประสานงานในชุมชนตอนที่หมอลงตรวจ ผลปรากฏว่า พบเด็กเล็ก ๐-๓ ปี จำนวน ๒๕ คน มีฟันผุแล้ว ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘

กลุ่ม ๑ ปี มี ๑๐ คน มีเด็กอายุ ๑ ปี ๕ เดือน มีฟันผุแล้ว ๑ คน เท่ากับ ร้อยละ ๑๐

กลุ่ม ๒ ปี มี ๙ คน ผุ ๖ คน ร้อยละ ๖๖.๖๗

กลุ่ม ๓ ปี มี ๕ คน ผุทุกคน

ในจำนวน ๒๕ คน พบคราบจุลินทรีย์ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐ พบเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่ได้รับการดูแลทำความสะอาดฟัน ผู้ปกครองทำความสะอาดไม่ถูกวิธี ส่วนใหญ่ใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดทั้งที่มีฟันมาเต็มซี่แล้ว คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๗ ส่วนน้อยใช้แปรงสีฟัน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒๓ มีเด็กเล็ก จำนวน ๓ คน ไม่เคยได้รับการทำความสะอาดฟันเลย เด็กเล็กร้อยละ ๔๖.๑๕ ได้รับการแปรงฟันทุกวันๆละ ๑ ครั้งในตอนเช้า โยพบเด็กเล็กเกินครึ่ง ร้อยละ ๖๑.๕๓ ไม่ได้รับการทำความสะอาดฟันก่อนนอน

เมื่อพบปัญหาและสาเหตุ จึงได้ร่วมกันดำเนินโครงการกับหมอฟันและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้กำแพง (ชุมชน) เกิดแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากและป้องกันโรคฟันผุในกลุ่มเด็ก อายุ ๐-๓ ปี ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม มีผลต่อเนื่องในการป้องกันโรคฟันผุในฟันแท้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองมีทักษะในการแปรงฟันของลูกได้อย่างมีคุณภาพ
๒. เพื่อให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการทำความสะอาดฟันดีขึ้น
๓. เพื่อให้เด็กเล็กในชุมชนเป็นโรคฟันผุน้อยลง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ประชุมแกนนำชุมชน ปรึกษากับทีมงานหมอฟันและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง

๒. ศึกษาและทำความเข้าใจบริบทและสถานการณ์ทันตสุขภาพของเด็กเล็กในชุมชน ร่วมกับทีมงานหมอฟัน

๓. จัดทำประชาคมและคืนข้อมูลทันตสุขภาพที่จำเป็นให้กับแกนนำชุมชนและพ่อแม่หรือผู้ปกครองถึงสาเหตุและการป้องกันโรคฟันผุ ให้ความรู้ในเรื่องบทบาทบุญตืออิสลามที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทันตสุขภาพและเชิญชวนรณรงค์เฝ้าระวังและดูแลฟันน้ำนมตั้งแต่ซี่แรก

๔. ดำเนินงานตามแนวทางและกิจกรรมที่ได้จากการทำประชาคม ประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาโรคฟันผุ โดยมีทีมหมอฟันเป็นที่เลี้ยงและที่ปรึกษา

๔.๑ อบรมฝึกปฏิบัติเรื่องทักษะการแปรงฟันที่มีคุณภาพในโมเดลฟันตุ๊กตา ร่วมกับแกนนำอสม.ในตำบลโคกสะอาด ฝึกตรวจฟันน้ำอย่างง่าย ตรวจสอบจูลินทรีย์โดยใช้หลอดกาแฟ จนเกิดทักษะที่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการแนะนำพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กเล็กในชุมชน

๔.๒ อบรมฝึกปฏิบัติเรื่องทักษะการแปรงฟันที่มีคุณภาพในช่องปากจริงของเด็กเล็ก การตรวจฟันน้ำนมอย่างง่าย และการตรวจสอบจูลินทรีย์โดยใช้หลอดกาแฟ การเรียนรู้เทคนิคการใช้นิ้วมือในการดึงริมฝีปากและแก้มในขณะที่แปรงฟันให้ลูก เพื่อให้การแปรงฟันทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔.๓ นำความรู้และทักษะในการแปรงฟันที่มีคุณภาพที่ได้จากการอบรมไปสอนในครอบครัวให้สามารถดูแลรักษาทันตสุขภาพของตนเอง เพื่อป้องกันโรคฟันผุ แปรงฟันแห้งด้วยสูตร ๒ ๒ ๒

๔.๔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ทางเครื่องกระจายเสียงในหมู่บ้าน เชิญชวนให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ดูแลฟันของลูก เน้นย้ำให้มีการแปรงฟันที่มีคุณภาพตอนเช้าและก่อนนอน ตอนกลางคืน หมั่นตรวจฟันและตรวจจูลินทรีย์อย่างสม่ำเสมอ

๔.๕ ติดตามพ่อแม่หรือผู้ปกครองในเรื่องการแปรงฟันให้ลูกอย่างสม่ำเสมอทุก ๓ เดือน โดยใช้หลายวิธีร่วมกัน วิธีแรกเรียกประชุมผู้ปกครองที่มาสมัคร ถ้าคนไหนไม่สะดวกมาที่สมัครจะเรียกไปที่บ้านตนเอง หากไม่สะดวกทั้ง ๒ แห่ง อสม.จะตามไปที่บ้าน เพื่อติดตามการแปรงฟัน โดยให้ผู้ปกครองแปรงฟันลูกให้ดู และกระตุ้นเตือน เน้นย้ำให้แปรงฟันทุกวันอย่างสม่ำเสมอ

๔.๖ สร้างแรงจูงใจในการดูแลทันตสุขภาพด้วยการมอบรางวัลแก่เด็กที่มีฟันดี ปราศจากโรคฟันผุ

๔.๗ ร่วมทบทวนบทเรียนที่ได้รับ จากการดำเนินงานที่ผ่านมา กับทีมหมอฟันและร่วมประเมินผลเมื่อดำเนินงานครบ ๑ ปี

ผลการดำเนินงาน

แสดงสถานะโรคฟันผุในเด็กอายุ ๐-๓ ปี

อายุ	ก่อน ร้อยละ	หลัง ร้อยละ
๑ ปี	๑๐	๐
๒ปี	๖๖.๖๗	๒๗.๒๗
๓ปี	๑๐๐	๖๖.๖๗
๐-๓ ปี	๔๘.๐	๓๙.๑๓

แสดงสภาวะเด็กเล็ก ๐-๓ ปี ที่มีคราบจุลินทรีย์ ก่อนร้อยละ ๘๔.๐ หลัง ร้อยละ ๒๕.๐

พฤติกรรมการทำความสะอาดฟัน	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑.อุปกรณ์ทำความสะอาด				
ผ้า	๑๙	๗๓.๐๗	๒	๗.๖๙
แปรงสีฟัน	๕	๑๙.๒๓	๒๕	๙๖.๑๕
๒.การทำความสะอาดฟัน				
ไม่เคย	๓	๑๑.๕๔	๐	๐
เคย	๒๓	๘๘.๔๖	๒๖	๑๐๐
๓.ความถี่ของการทำความสะอาดฟัน				
เช้า ทุกวัน	๑๒	๔๖.๑๕	๒๐	๗๖.๙๓
ไม่ทุกวัน	๑๑	๔๒.๓๐	๖	๒๓.๐๗
ก่อนนอน ทุกวัน	๗	๒๖.๙๒	๑๗	๖๕.๓๘
ไม่ทุกวัน	๑๖	๖๑.๕๓	๙	๓๔.๖๑

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานทำให้ อสม.และชุมชน เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาโรคฟันผุในเด็กปฐมวัยดำเนินงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่ระบุปัญหา วางแผน และการดำเนินงานตามแผน ติดตามและประเมินผล ด้วยสำนึกในหน้าที่ และอยากเห็นเด็กๆในชุมชนมีทันตสุขภาพดี ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เวลาไม่มีฟัน กินอะไรก็ไม่อร่อย ทำให้ไม่มีความสุข จิตใจก็ไม่สบาย ร่างการก็ไม่แข็งแรง และในฐานะที่เป็นผู้นำศาสนาและมีความศรัทธาต่อศาสนาพุทธมอญหมัด ท่านกล่าวว่า ความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา และคำพูดหนึ่งที่ว่า หากฉันไม่เกรงว่าจะสร้างความลำบากแก่ประชาชนชาติของฉันจนเกินไปแล้ว ฉันอยากให้พวกเขาประชาชน แปรงฟันทุกครั้งที่จะต้องละหมาด จากการศึกษาตำราอิสลามเพิ่มเติม ทำให้ทราบและเป็นที่ประจักษ์ว่าอิสลามให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแปรงฟันมาก นอกจากนี้ผลดีต่อสุขภาพแล้วยังผลบุญแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามอีกด้วย

จากการดำเนินงานและเรียนรู้การแก้ไขปัญหาโรคฟันผุ ทำให้ อสม.และแกนนำชุมชนมีความเชื่อมั่นในการทำงาน มีการลงบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการโครงการแก้ไขปัญหาโรคฟันผุในเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๓ ปี

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- ๑.การที่มีทีมหมอฟันและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ทางวิชาการ เทคนิคต่างๆ ตลอดจนการสนับสนุนและเอื้ออำนวยในการดำเนินงาน เป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน
- ๒.การดำเนินงานที่มีการอบรมการแปรงฟันที่มีคุณภาพและมีการสาธิตและฝึกทักษะจริงในช่องปากของเด็ก ทำให้เห็นภาพและเข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติเองได้
- ๓.การดำเนินงานที่มีการกระตุ้นและติดตามจากทีมงานหมอฟันเป็นระยะ อย่างต่อเนื่องทุก ๓ เดือนทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง
- ๔.การให้รางวัลและแรงจูงใจให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองดูแลฟันของลูก
- ๕.การสร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ทำให้การเรียนรู้และความเข้าใจในการดำเนินงาน ส่งผลให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของงานที่ทำ รู้สึกความเป็นเจ้าของงาน

โอกาสการพัฒนาดำเนินงานต่อไป

เผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน อสม.และเครือข่าย อสม.ในพื้นที่ ขยายผลและโครงการนี้ให้กว้างขวางและครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เพื่อสุขภาพที่ดีของอนาคตของลูกหลานชาวร้อยเอ็ด

เขต๑๒

๑๑จังหวัดปัตตานี

นายดอรรแม ลาเจะ อสม. หมู่ ๑ บ้านตอหลัง ตำบลตอหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ตำบลตอหลัง เป็น ๑ ใน ๑๘ ตำบลของอำเภอยะหริ่ง มีทั้งหมด ๓ หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือนในบ้านตอหลัง หมู่ ๑ มี ๕๕๕ หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด ๒,๘๘๔ คน

ประวัติส่วนตัว อายุ ๓๘ปี ระยะเวลาเป็น อสม. ๑๗ ปี จบการศึกษาชั้นอนุปริญญา มีบุตร ๓ คน อาชีพพนักงานจ้าง ตำแหน่งคนงานทั่วไปของเทศบาลตอหลัง

คติประจำใจ -

ตำแหน่งที่ได้รับ

ระดับ	ตำแหน่ง
ระดับ หมู่บ้าน	ประธาน อสม.
ระดับตำบล	ประธาน อสม. ประธานชมรมสายใยรัก กรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กตำบลตอหลัง กรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ กรรมการสมัชชาสุขภาพตำบล คณะกรรมการชมรมสร้างสุขภาพ แกนนำสร้างสุขภาพชุมชน
ระดับอำเภอ	รองประธานชมรมสายใยรัก รองประธานชมรม อสม.
ระดับจังหวัด	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ความภาคภูมิใจและรางวัลที่ได้รับ

ปี	รางวัล
๒๕๔๗	อสม.ดีเด่น ระดับตำบล สาขาส่งเสริมสุขภาพ
๒๕๕๐	อสม.ดีเด่น ระดับตำบล สาขาส่งเสริมสุขภาพ(การออกกำลังกายและสร้างสุขภาพ)
๒๕๕๑	อสม.ดี ระดับอำเภอ
๒๕๕๑	อสม.ดีเด่น ระดับตำบล สาขาส่งเสริมสุขภาพ(การออกกำลังกายและสร้างสุขภาพ)
๒๕๕๖	ผ่านการประเมินชมรมสายใยรักแห่งครอบครัว ตำบลตอหลัง รางวัลดีเด่นการประกวดครอบครัวแม่นมดีเด่น

๒๕๕๗	อสม.ดี ระดับจังหวัด สาขานมแม่ อนามัยแม่และเด็ก
๒๕๕๙	อสม.ดี ระดับจังหวัด สาขานมแม่ อนามัยแม่และเด็ก
๒๕๖๐	อสม.ดี ระดับจังหวัด สาขาทันตสุขภาพ
๒๕๖๐	ครอบครัวร่วมเย็นระดับชาติ
๒๕๕๔-ปัจจุบัน	จัดตั้งกองทุนแปรงสีฟัน ยาสีฟัน
	- ลูกจ้างแกนนำดีเด่น
	- อบรมหลักสูตรพลเมืองอาสาพัฒนาประชาธิปไตย
	- สำเร็จการศึกษาหลักสูตรฝึกอบรม มารยาทและความลาดทางสังคม
	- ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชนด้านสุขภาพ ของ อสม.
	- อบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำสร้างชุมชนใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้และ ๔ อำเภอของ จ.สงขลา
	- เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการครูสอนศาสนาอิสลามศึกษา ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)
	- อบรมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านและชุมชนระดับจังหวัด
	- วิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านสาธารณสุข

การครองตน

มีครอบครัวอบอุ่น ใส่ใจสุขภาพตนเอง โดยการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข เป็นแบบอย่างที่ดีด้านสุขภาพ มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ยึดมั่นในหลักคำสอนของพุทธศาสนา

การครองคน

ยึดหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนหลายๆด้าน

การครองงาน

มีการวางแผนและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสาและมีจิตสำนึกตลอดเวลา มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จนบรรลุผลสำเร็จและมีคุณภาพ โดยมีทีมงานที่เข้มแข็ง

ปัตตานีเป็นพื้นที่ทำงานยากมากๆ เด็กมี IQ ต่ำ พัฒนาการล่าช้า ผู้ปกครองไม่ยอมพาไปฉีดวัคซีน มีปัญหาฟันผุสูงที่สุดในประเทศไทยและตำบลต่อหลังมีฟันผุสูงที่สุดของจังหวัด

นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ เด็กมีฟันผุร้อยละ ๙๘ มาจากพฤติกรรมกินของเด็ก นำขนมไม่มีประโยชน์ มากินที่ศูนย์เด็กเล็ก ผู้ปกครองไม่แปรงฟันให้ลูกก่อนนอน ใช้ยาสีฟันที่ไม่ผสมฟลูออไรด์ ชอบกินของหวานที่ไม่ นมเป็นนิสัย

และ๑๓ ปีที่ผ่านมาที่มีการทำงาน ติดตามเป็นระยะๆ และต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันทำให้เด็ก อายุ ๓ ปี มีฟันผุลดลงจากร้อยละ ๙๘ ใน๑๐ปีแรก ลดลงได้ร้อยละ ๕๐ และฟันผุของคนในชุมชนลดลงร้อยละ ๑๘.๖๓ จนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวด Lion Oral Health Award ๒๐๑๗

การดำเนินงานทันตสาธารณสุข

ชุมชนต่อหลังเป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๑๐๐ ใช้หลักศาสนาดำเนิน ชีวิต มีโต๊ะอิหม่ามเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ วิถีชีวิตเรียบง่าย

ประชากร ๐-๒ปี จำนวน ๑๖๑ คน มีฟันผุสูง ปี ๒๕๕๘ กลุ่มเด็ก ๑๘ เดือน พบว่ามีฟันผุร้อยละ ๒๓.๐๗ และแม่ทุกคนไม่แปรงฟันให้ลูกก่อนนอน

ผลสำรวจปัญหาสุขภาพช่องปาก ได้นำข้อมูลคืนแก่ภาคีเครือข่ายเกิดการแก้ปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล ร่วมเป็นเจ้าของ ภายใต้โครงการ ชุมชน ต่อหลังรวมพลังเพื่อหนูน้อยฟันดี ด้วยวิถีชุมชน

วัตถุประสงค์

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฟันผุในเด็ก
2. อสม.และผู้ปกครอง สามารถดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองและเด็กได้ โดยใช้แนวคิดค้นหาสาเหตุโดยใช้เครื่องมือ Ecological Model ใช้พลังชุมชนในการสร้างกระแสบูรณาการหลักการศึกษาอิสลามในการดูแลสุขภาพช่องปาก

กิจกรรม

ทันตบุคลากรและ อสม. ได้รับการพัฒนาศักยภาพเรื่องทักษะการแปร่งฟันคุณภาพในเด็กเล็กและการทำงานแบบมีส่วนร่วม

ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ครูประถมศึกษา ได้รับการพัฒนาศักยภาพเรื่องทักษะการแปร่งฟันคุณภาพในเด็กเล็กและการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทันตบุคลากรและ อสม. ร่วมกับโต๊ะอิหม่าม ในพื้นที่ให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการกับหลักการศาสนา มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันๆ ได้จริง

การติดตามการแปร่งฟันให้เด็กโดยผู้ปกครอง อสม.แบ่งเด็กรับผิดชอบตามละแวกของตนเอง และมีเวทีให้ อสม.แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนการทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ

จัดมหกรรม คนต่อหลังรวมพลังเพื่อหนูน้อยฟันดี ด้วยวิถีชุมชน

ทุกกลุ่มวัย รณรงค์ให้มีการแปร่งฟันหลังละหมาด

นโยบายสาธารณะ/ข้อตกลง(สุกุ่มปากัด) ที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ

๑. รณรงค์ให้ฝากครรภ์ก่อน ๑๒ สัปดาห์ ฝากครบ ๕ ครั้ง
๒. รณรงค์ให้กินนมแม่นาน ๖ เดือน หลัง ๖เดือนให้กินนมแม่ควบคู่กับอาหารเสริมตามวัยจนครบ ๒ ปีหรือมากกว่านั้น
๓. ขอความร่วมมือร้านค้าไม่ให้จำหน่ายขนมและจุกนมหลอกสำหรับเด็กแรกเกิด-๖ เดือน
๔. มอบเกียรติบัตรให้แก่แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน ๖ เดือน
๕. รณรงค์ให้ให้บุตรหลานมีพัฒนาการสมวัย ฉีดวัคซีนตามเกณฑ์

นโยบายสาธารณะ/ข้อตกลง(สุกุ่มปากัด) ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพช่องปากที่ชุมชนต่อหลังยึดถือปฏิบัติและมีการกระตุ้นโยโต๊ะอิหม่ามผ่านการให้ความรู้(คุตบะฮะฮุ) ในการละหมาดทุกวันศุกร์ คือ

๑. สนับสนุนให้คนต่อหลังแปร่งฟันทุกครั้งที่เอาน้ำละหมาด ๕ เวลา และเด็กอายุน้อยกว่า ๕ ปี แปร่งฟันอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง
๒. สมาชิกในครัวเรือนอย่างน้อย ๑ คน ต้องผ่านการอบรมการแปร่งฟันถูกวิธี
๓. ปลุกฝังเด็กต่อหลังอายุต่ำกว่า ๕ ปี ไม่กินอาหารที่ไม่มีประโยชน์ เช่น ลูกอม น้ำอัดลมน้ำหวาน

จัดตั้งกองทุนแปร่งสีฟันราคาถูกจำหน่าย ได้งบจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลต่อหลัง

บูรณาการร่วมกับงานอื่นๆ เช่น งานโภชนาการ งานผู้สูงอายุ และวัยทำงาน

ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๐ พบว่า

แนวทางแก้ปัญหาที่ได้จากประชาคม มีข้อตกลงของชุมชน

อสม. แปร่งพินได้ถูกวิธี ร้อยละ ๙๒.๕๙

เด็กได้รับการติดตามจาก อสม. ร้อยละ ๙๖.๓๒

ผู้ปกครองแปร่งพินได้ถูกวิธี ร้อยละ ๘๓.๖๔

แม่แปร่งพินให้ลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ ๙๐.๑๘

แม่แปร่งพินให้ลูกก่อนนอน ร้อยละ ๖๔.๕๑

เด็ก ๐-๒ ปี มีฟันผุ ร้อยละ ๑๘.๖๓

กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน

๑. มีคณะทำงานทันตสาธารณสุข/เครือข่าย
๒. วิเคราะห์ปัญหา ค้นข้อมูล เวทีประชาคม
๓. กำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน
๔. จัดทำแผน
๕. ดำเนินกิจกรรม
๖. ประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

๑. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
๒. การให้ทุนทางสังคมและศาสนา
๓. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. เป็นที่เรียนรู้ และพร้อมการรองรับการศึกษาดูงาน ในด้านทันตสุขภาพ
๒. ขยายเครือข่ายในการทำงาน จากตำบลสู่อำเภอ จากอำเภอสู่จังหวัด
๓. สร้างมุมแปร่งพินให้กับมัสยิด จำนวน ๓ แห่ง สำหรับคนใน และนอกพื้นที่ ที่มาละหมาด

๑๒ จังหวัดสตูล

นางสาวบ็อบบี้ ยาประจัน อายุ 42 ปี จบปริญญาตรี รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นหม้าย มีบุตรชาย 1 คน อาชีพเกษตรกรกรรรม ทำสวนยางพารา เป็น อสม. มา 13 ปี คติประจำตัว ทำงานด้วยใจ เสียสละเพื่อส่วนรวม

รางวัล

๑.แม่ตัวอย่าง ปี ๒๕๕๒

๒.ชนะเลิศ อสม.ดีเด่น ระดับจังหวัด ปี ๒๕๔๙ สาขาการสร้างสุขภาพ

ความภาคภูมิใจและประวัติการฝึกอบรม

- ๑.อบรมโครงการฟื้นฟูศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- ๒.แกนนำควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ
- ๓.แกนนำงานอนามัยแม่และเด็ก
- ๔.อาสาสมัครป้องกันภัยและพลเรือน
- ๕.แกนนำโครงการความดัน เบาหวาน มะเร็ง
- ๖.การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- ๗.การเจาะเลือดฝอยจากปลายนิ้วเพื่อคัดกรองโรคเบาหวาน

การครองตน

- ๑.ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านสุขภาพแก่ผู้อื่น
- ๒.พัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการเข้าอบรมต่างๆนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชน
- ๓.เป็นครอบครัวอบอุ่นต้นแบบ มีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- ๔.มีมนุษยสัมพันธ์ดี โอบอ้อมอารี พุดจาสุภาพ เป็นที่รักใคร่ของบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน
- ๕.ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
- ๖.ปฏิบัติในศีลธรรมตามหลักศาสนาและชุมชน ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
- ๗.บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม

การครองคน

๑.เป็นแกนนำจัดกิจกรรมสุขภาพและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขชุมชน เช่น การออกกำลังกาย แกนนำป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน แกนนำส่งเสริมโภชนาการในเด็ก อายุ ๐-๕ ปี แกนนำติดตามเยี่ยมหลังคลอด ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน ๖ เดือน แกนนำรณรงค์ป้องกันโรคไม่ติดต่อ คัดกรองมะเร็งเต้านม คัดกรองความดันโลหิตสูง เบาหวาน แกนนำส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ พิกการ ด้อยโอกาส แกนนำทันตสุขภาพ เฝ้าระวังแก้ปัญหาครอบครัว

๒.กระบวนกรสร้างศรัทธา ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข เพื่อนบ้านให้การยอมรับ เชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นกระตือรือร้นและเสียสละ

- ๓.ความเป็นประชาธิปไตย
- ๔.การประสานงาน

การดำเนินงาน

ร่วมค้นหาปัญหาของชุมชนร่วมกับแกนนำในหมู่บ้านคนอื่นๆ ใช้วิธีประชาคม ดำเนินงานเป็นเครือข่ายในชุมชน ทำอย่างเป็นระบบร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาครอบครัว โรงเรียนและมัสยิด

ผลการดำเนินงาน

๑. งานรณรงค์ประชาสัมพันธ์
๒. งานควบคุมป้องกันโรคติดต่อ
๓. งานควบคุมโรคไม่ติดต่อ
๔. งานคุ้มครองผู้บริโภค
๕. การสร้างสุขภาพ
๖. งานด้านการพัฒนาศักยภาพ
๗. งานทันตสุขภาพ

ปัญหาทันตสุขภาพในชุมชน

กลุ่ม	จำนวน	ปัญหาที่พบ	จำนวนที่พบปัญหา	ร้อยละ
ผู้สูงอายุ	๒๓๘	ฟันแท้ใช้งานได้ น้อยกว่า ๒๐ซี่	๑๖๐	๖๗.๒๓
ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง	๑๐๑	ฟันผุและเหงือก อักเสบ	๘๗	๘๖.๑๔
หญิงตั้งครรภ์	๓๘	ฟันผุและเหงือก อักเสบ	๓๔	๘๙.๔๗
เด็ก ๖-๑๒ ปี	๘๕	ฟันแท้ผุ	๒๙	๓๔.๑๒
เด็ก ๓-๕ ปี (ศพด)	๙๗	ฟันน้ำนมผุ	๕๔	๕๕.๖๗
เด็ก ๐-๒ ปี	๑๕๑	ฟันน้ำนมผุ	๖๖	๔๓.๗๑

แนวคิดในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขในชุมชน

การดูแลฟัน ควรให้ความสำคัญตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ฟันจะได้อยู่กับเราไปตลอดชีวิต จึงเลือกเน้นการส่งเสริมทันตสุขภาพแก่ผู้ปกครองเด็กอายุ ๐-๓ ปี เพื่อสามารถดูแลบุตรหลานของตนให้มีสุขภาพช่องปากดี ส่งผลให้เด็กมีความสุขร่างกายรวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

กลยุทธ์ในการดำเนินงาน

เริ่มดูแลตั้งแต่ฟันซี่แรกขึ้น และครอบครัวมีส่วนร่วม

การดำเนินงานทันตสาธารณสุขในกลุ่มเด็ก ๐-๒ ปี

๑. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาฟันน้ำนมผุในเด็ก ๐-๒ ปี สาเหตุมาจาก

-ผู้ปกครองขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก

-ให้ลูกดื่มนมจากขวด หลับคานนมขวด เนื่องจากน้ำตาลที่อยู่ในนมหรือนมผสมสามารถเข้าไป

ทำลายเคลือบฟันของเด็กได้

-ไม่ได้แปรงฟันให้ลูกอย่างต่อเนื่องทุกวัน

- ไม่ได้ตรวจความสะอาดหลังแปรงฟันให้ลูกโดยเฉพาะฟันกรามที่ทำความสะอาดยาก
- ใช้ขนมลูกอม เป็นแรงจูงใจให้เด็กทำตามที่ต้องการ

การดำเนินงานทันตสาธารณสุขในกลุ่มเด็กอายุ ๐-๒ ปี ในเขตรับผิดชอบ

รับผิดชอบ ๑๑ หลังคาเรือน มีเด็ก ๐-๒ ปี จำนวน ๓ คน

การดำเนินงาน

๑. สํารวจสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากจากผู้ปกครอง
๒. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องการทำความสะอาดช่องปากเด็ก การเช็ดทำความสะอาดช่องปากกรณีที่ฟันยังไม่ขึ้นและแปรงฟันเมื่อฟันขึ้นซี่แรก การเลือกแปรงสีฟัน ยาสีฟันที่เหมาะสมในเด็ก ใช้นวัตกรรม “กระเป๋าทู โดเรม่อน สอนความรู้”
๓. สาธิตและให้ผู้ปกครองฝึกปฏิบัติจริงเรื่องการแปรงฟัน การตรวจหลังแปรงฟัน
๔. ให้ความรู้ในเรื่องการเลือกนม อาหารสำหรับเด็ก
๕. ติดตามเยี่ยมบ้านเดือนละ ๒ ครั้ง ให้คำแนะนำ รับฟังปัญหา อุปสรรค

ปัญหาที่พบ

๑. ผู้ปกครองจะไม่เช็ดทำความสะอาดให้เด็กเพราะเห็นว่าฟันยังไม่ขึ้น
๒. ผู้ปกครองใช้ผ้าเช็ดฟันสลับกับแปรงสีฟัน แต่ไม่ใช้ยาสีฟัน ในช่วงที่ฟันน้ำนมเริ่มขึ้น
๓. ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กไม่สม่ำเสมอเนื่องจากเด็กร้อง เด็กตื่น เด็กไม่ยอมแปรง

แนวทางการแก้ไขปัญหา

๑. เยี่ยมบ้าน ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองให้เช็ดทำความสะอาดช่องปากให้เด็กตั้งแต่ฟันยังไม่ขึ้น
๒. ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูเด็ก ตรวจฟันถ้าพบว่าไม่สะอาด แนะนำผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กใหม่ เน้นย้ำถึงความสำคัญแม่เด็กตื่น ให้ฝึกเป็นนิสัย แล้วจะคุ้นชินไปเอง
๓. ให้ผู้ปกครองสาธิตการแปรงฟันให้เด็กและตรวจฟัน ถ้าพบว่าไม่สะอาด แนะนำผู้ปกครอง แปรงฟันให้เด็กใหม่ โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญ แม้ว่าเด็กจะร้องหรือเด็กตื่น ให้ผู้ปกครองปฏิบัติเป็น

ผลการดำเนิน

ครอบครัว	จำนวนสมาชิก	อายุเด็ก	จำนวนฟันน้ำนม	ผล
๑	๖	๑ปี๓ เดือน	๑๖ซี่	ไม่พบฟันน้ำนม ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กได้ทุกวันๆ ละ ๒ ครั้ง แปรงสะอาดขึ้น เด็กดีมีนมผสมรสจืด และผู้ปกครองดูแลไม่ให้เด็กหลับคานมขวด ให้เด็กดื่มน้ำตามทุกครั้ง ถึงแม่เด็กจะหลับ
๒	๕	๗ เดือน	๒ซี่	ไม่พบฟันน้ำนม ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กทุกวันๆ ละ ๒ ครั้ง แปรงได้สะอาดขึ้น เด็กดีมีนมแม่อย่างเดียว
๓	๔	๑ เดือน	-	ฟันยังไม่ขึ้น ผู้ปกครองทำความสะอาดช่องปากเด็กทุกวัน เด็กดีมีนมแม่อย่างเดียว

การดำเนินงานทันตสาธารณสุขในกลุ่มเด็กอายุ ๐-๒ ปี ในคลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี

การดำเนินงาน

- ๑.ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องทำความสะอาดช่องปากเด็ก การทำความสะอาดช่องปากกรณีฟันยังไม่ขึ้น รวมทั้งการเลือกแปรงสีฟัน ยาสีฟันและปริมาณการใช้ยาสีฟัน ในเด็กแก่ผู้ปกครองที่พาเด็กมารับบริการทั้งในรายกลุ่มและรายบุคคล โดยใช้ นวัตกรรม “กระเป๋ โดเรมอน สอนความรู้”
- ๒.ให้ความรู้ในเรื่องการเลือกนม อาหารสำหรับเด็ก
- ๓.สาธิตและให้ผู้ปกครองฝึกปฏิบัติจริงเรื่องการแปรงฟัน การตรวจหลังแปรงฟัน

ผลการดำเนินงาน

ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพของเด็ก จากการสอบถาม สังเกต และการสาธิต แบบย้อนกลับ

การดำเนินงานทันตสาธารณสุขในกลุ่มเด็กอายุ ๐-๒ ปี ในชุมชน

การดำเนินงาน

- ๑.ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องการทำความสะอาดช่องปากเด็ก การเช็ดทำความสะอาดช่องปาก กรณีฟันยังไม่ขึ้นและการแปรงฟันเมื่อมีฟันขึ้น รวมทั้งการเลือกแปรงสีฟัน ยาสีฟัน ปริมาณการใช้ยาสีฟันในเด็กแก่ผู้ปกครองที่พาเด็กมารับบริการทั้งในรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยใช้ นวัตกรรม “กระเป๋ โดเรมอน สอนความรู้”
  - ๒.สาธิตและฝึกปฏิบัติการแปรงฟันและการตรวจช่องปากหลังการแปรงฟัน
  - ๓.ติดตามเยี่ยมบ้านเด็กในชุมชน ให้ผู้ปกครองพาเด็กไปพบทันตบุคลากรเพื่อทาฟลูออไรด์ตามกำหนด
- ถ่ายทอดความรู้ แนวทาง วิธีการในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของตนเอง แก่เพื่อนอาสาสมัครสาธารณสุข
- เป็นแกนนำจัดนิทรรศการให้ทันตสุขศึกษาในงานมหกรรมเครือข่ายสุขภาพดี ตำบลท่าเรือ ปี ๒๕๖๐

นวัตกรรม “กระเป๋ โดเรมอน สอนความรู้”

วัตถุประสงค์

- ๑.เพื่อความสะดวกในการพกพาอุปกรณ์ต่างๆ เมื่อต้องการให้ความรู้กับชุมชน
- ๒.เพื่อจัดเก็บรวบรวมเนื้อหาความรู้ไว้ในที่เดียวกัน ง่ายต่อการเรียนรู้
- ๓.เพื่อดึงดูดความสนใจ มีตัวอย่างจริงเป็นรูปธรรม สีสดใสสวยงาม ไม่น่าเบื่อ

การใช้งาน ใช้ประกอบในการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย โยเนื้อหาในกระเป๋ ประกอบด้วย

- ๑.โรคฟันผุและสุขภาพช่องปาก
- ๒.วิธีการทำความสะอาดช่องปากเด็ก การเช็ดทำความสะอาดช่องปากกรณีฟันยังไม่ขึ้นและการแปรงฟันเมื่อมีฟันขึ้นแล้ว
- ๓.วิธีเลือกแปรงสีฟัน ยาสีฟัน และปริมาณการใช้ยาสีฟันในเด็ก
- ๔.วิธีการตรวจช่องปากหลังการแปรงฟัน
- ๕.การเลือกอาหารสำหรับเด็ก

การประเมินความพึงพอใจ

จากแบบสอบถามกลุ่มผู้มารับบริการในคลินิกสุขภาพเด็กดี จำนวน ๓๐ คน พบว่า มีความพึงพอใจใน
นวัตกรรมในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๑๗ พึงพอใจมากที่สุด คือนวัตกรรมช่วยให้คนเรียนรู้ เรื่องการดูแล
สุขภาพช่องปากได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๓๓

ความภาคภูมิใจ

การได้สอนผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว ช่วยกันดูแลสุขภาพช่องปากและฟันของลูกอย่าง
ถูกต้องตั้งแต่เด็ก เป็นการลงทุนด้านสุขภาพที่สามารถปันผล ให้ได้ตลอดชีวิต

ปัญหาและอุปสรรค

การที่จะให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากนั้น
จำเป็นต้องดำเนินการกระตุ้นซ้ำหลายๆครั้ง และการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่าง
จริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของทุกคน โดยเฉพาะผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กที่ต้องอยู่กับเด็กตลอดเวลา
ต้องการดูแลสุขภาพช่องปากทั้งเรื่องการทำความสะอาดช่องปาก การเลือกรับประทานอาหารพฤติกรรมที่
ผู้ปกครองควรส่งเสริมหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่กระทำต่อบุตร โดยมีทันตบุคลากร เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข และ
อาสาสมัครสาธารณสุข ให้ความรู้ คำแนะนำในการดูแลดังกล่าว ให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีตั้งแต่วัยเด็กมีฟันที่
สามารถใช้งานได้ไปจนตลอดชีวิต และมีสุขภาพร่างกาย รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้